

LIBRARY
APR 14 1982
STATE HISTORICAL SOCIETY
OF WISCONSIN

VILNIS

LIETUVIŲ LIAUDIES LAIKRAŠTIS
LITHUANIAN NEWSPAPER
3116 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608
Telefonas: [312] 842-7325

VOLUME LXII Nr. 7

KETVIRTADIENIS, BALANDŽIO [APRIL] 1, 1982

KAINA 25 c.

KASDIEN

JŲ PROTĖLIAI
KAS BUS PO TO
NET 4 MILIJONUS
UŽSIENIO POLITIKA

Oficialiais duomenimis bedarbių armija jau virš 10 milijonų žmonių. Jeigu nebūtų nedarbo kompensacijų, kai kuriose valstijose kaip Mičigano, kur nedarbo lygis jau daugiau kaip 14 procentų, būtų tikra depresija. Negrų rajonuose ji jau lapoja ir žydi.

Kongresas su prez. Reaganu riejasi dėl biudžeto, bet kas daryti su tais neturinčiais darbo milijonais žmonių, jų protėliai neišneša, nežiūrint kad nedarbo problema išspręsti yra vieni niekai. Reikia tik iš karinio biudžeto paimti apie \$100 milijonų viešiesiems darbams, ir darbo būtų iki kaklo.

Bet kur tau! Karinis biudžetas yra "šventa neliečiama karvė". Net ir dėl keliasdešimt milijonų dolerių sumažinimo kongreso rūmai plyšta nuo retorikos.

...

Per virš 40 metų Amerikos organizuoti darbininkai klasių kovos frontuose buvo ofenzyvoje. Dabar, rimtai sušlubavus krašto ūkiui ir dėka profsąjungų biurokratų klasių bendradarbiavimo nuotaikoms, verčiami pereiti į defenzyvą ir drastiškus pralaimėjimus.

Pavyzdžiais gali būti Fordo automobilų kompanija. Gąsdinimais nedarbu ir fabriku uždarinėjimu priversti darbininkus nusileisti. Tolygiai atsitiko ir šoferiams (teamsteriams). Jie irgi turėjo sutikti nusileisti. Mažesnėse pramonės šakose tokių pavyzdžių yra begalė.

Prie ko toks profsąjungų klasių bendradarbiavimas darbo liaudį prives? Prie pratinimosi skilvį patenkinti pupelių ir ryžių koše. O kas po to? Komentarų nereikia.

...

Buvęs Nacionalinės ekonominės progoms patariamasis tarybos pirmininkas ekonomistas Arthur I. Blaustein sako, jog prez. Reagano ekonomikos politika vien tik šiemet mažiausia 4 milijonus amerikiečių istums į skurdą. Ir tai atsitiks dėlto, kad prez. Reagano ekonomikos politika turėdama yra karnavalas, viduriniai klasei betarpiška itampa, o biedniams—žinokitės.

Kad supratus, jog prez. Reagano ekonomikos politika skurdžių armiją didina ir didins, nereikia nė ekonomisto Arthur I. Blaustien permatymo. Žinome visi. Tenka nueiti tik į supermarketus ir pasiklausti šeimieininkų aimanavimų, kad šeimos biudžetai subalansuoti darosi vis sunkiau.

...

Blogi reikalai su prez. Reagano ekonomikos politika, dar blogesni su užsienio politika. Dėl sankcijų Tarybų Sąjungai dėl Lenkijos nie-

Panevėžio "Ekran" gamyklos krištolas

Panevėžio "Ekran" gamyklos krištolo indų graviravimo konvejeris.

Lietuviško krištolo indai su Panevėžio "Ekran" gamyklos ženklu respublikoje ir šalyje pasirodė 1972 m. pabaigoje. Dabar jų pagaminama už milijonus rublių, o produkcijos nomenklatura prašoka penkiasdešimt pavadinimų.

Ypač daug dėmesio skiriama presuotų indų asortimentui. Ieškoma grakštesnių formų, atsisakoma per didelio gaminių masyvumo. Presuotų gaminių raštuose daug nacionalinių motyvų, raštai komponuojami su augalų piešiniais.

Iš pūstų ruošinių gaminamos taurės ir taurės 25, 35, 40, 45, 100, 175, 350 mililitrų talpos, vazos gėlėms "Tulpė", "Jubiliejinė", "Kosmosas" ir kt. Pūsti ir presuoti gaminiai graviruojami staklėse su dirbtiniais deimantiniais diskais.

Barinis kirštolas kietesnis lyginant su šviniu krištolo gaminiiais, sunkiau mechaniškai apdirbamas.

kas neišeina, o tik sukėlė Vakarų Europoje sąjungininkų žvairakivimą. Ir, labai galimas daiktas, anksčiau ar vėliau, kai kurie nuo Amerikos nusisuks.

Dar blogiau yra Centro Amerikoje. Ten klampojantys skurdė žmonės pasipiktinę Vašingtono remiamais režimais ne tik kelia balsą, o ir ginklą. Ir ar Vašingtono į tą regioną pilami milijonai dolerių ką padės, prašosi klausimas, kai yra žinoma, kad alkanas žmogus piktesnis ir už vilką.

Su Japonija irgi velniava. Savo prekėmis užvertė Amerikos rinką. Reiktų pasakyti: liaukitės! Bet kaip? Japonai gali Pentagonui pasakyti: neškitės laukan su savo karinėmis bazėmis ir atominiais povandeniniais laivais!

...

Vidurio Rytuose "gaila žento ir varškės". Izraelis Vašingtonui tenai puikus žandaras, bet pritvinę naftos arabai irgi reikalingi.

Kitur—"Yankees go home". Ir kaip "go home", kad reikia saugoti ir ginti monopolinių daugnacionalinių korporacijų interesus.

S. J. Jokubka

Graviruoti gaminiai chemiškai poliruojami mechanizuotu būdu fluoro, sieros rūgščių ir vandens mišinyje.

Gamykla nuolat atnaujina savo produkcijos asortimentą, vidutiniškai kasmet pradėdama gaminti po 4-5 naujus gaminius. Yra ir problemų. Darbo jėgos stoka riboja pūstų ir presuotų (graviruotų) indų gamybą. Graviravimui reikia kvalifikuotų ir didelę patirtį turinčių darbininkų. Sudėtinga darbininkus apmokyti, nes respublikos profesinės technikos mokyklos neruošia stiklo pūtėjų. Ypač sunku gauti legiruoto ketaus liejinių įrangos gamybai. Respublikos imonės reikiamos kokybės liejinių nepagamina. Nepatenkinama pagrindinės žaliavos—smėlio—kokybė. Jis blogina krištolo gaminių spalvą ir skaidrumą. Anykščių "Kvarco" gamykla tiekia mums smėlį krištolo gamybai su labai dideliu geležies oksido kiekiu—0,025%, tuo tarpu lydymui reikalingas smėlis, kuriame geležies oksido ne daugiau kaip 0,015%.

Tačiau gamyklos kolektyvas, nugalėdamas pasitaikančius nesklaidumus, ir toliau gerins barinio krištolo kokybę, jo cheminį atsparumą ir optines savybes.

Panevėžietis

Sunki našta

Beprotiško ginklavimosi varžybos kelia didelį pasaulio visuomenės susirūpinimą. Visame pasaulyje vyksta galingos antimilitaristinės akcijos. Žmonija jau dabar kas minutę karo reikalams išleidžia milijoną dolerių, rašo Londono žurnalas "Sant". Tai beveik dvigubai daugiau, negu per tą laiką žmogaus darbu sukuriama materialinių gėrybių visame Afrikos žemyne, kurio gyventojų skaičius viršija 400 milijonų.

SNO duomenimis, karo reikalams, kurie neduoda jokios naudos žmonijai ir kelia grėsmę jos ateičiai, egzistavimui, tenka maždaug pusė visų lėšų, skiriamų moksliniams tyrimams. Šioje srityje dirba apie 40 procentų visų pasaulio

mokslininkų tyrėjų ir inžinierių konstruktorių, dauguma jų—patys talentingiausi. Tai dešimteriopai viršija bendrą mokslinį potencialą besivystančių šalių, kurioms reikia spręsti labai sudėtingas problemas, norint įveikti atsilikiną.

Ginklavimosi varžybos didina infliaciją, nedarbą. Oficialiais duomenimis, išsivysčiusiose kapitalistinėse šalyse dabar negali pasinaudoti teise į darbą, o tuo pačiu patenkinti būtiniausių savo gyvenimo poreikių 20 milijonų žmonių. Besivystančiose šalyse, kaip praneša Tarptautinė darbo organizacija, kasdieninio nuolatinio darbo neturi apie pusę visų darbingų žmonių, arba maždaug 500 milijonų.

Viena žymiausių Amerikos specialistų karo ir Socialinių išlaidų klausimais R. Sivard apskaičiavo, kad šiuo metu mūsų planetoje smunka kas penkto žmogaus gyvenimo lygis. Ji rašo, kad dabar pasaulyje: kas ketvirtas žmogus sočiai nepavalgo arba badauja, ne mažiau kaip kas antras geria nešvarų vandenį ir vien dėl to ligos kasmet nuvaro į kapus apie 10 milijonų žmonių, daugiausia vaikų, 250 milijonų žmonių gyvena antisantitarinėse sąlygose ir negali pasinaudoti medicinos patarnavimais, nors tik vaikų skiepijimas kasmet išgelbėtų apie 12 milijonų gyvybių, kas penktas suaugęs žmogus yra neraštingas, neturtingiausiose šalyse nemoka skaityti ir rašyti iki 95 procentų gyventojų, vaikų mirtinumas besivystančiose šalyse šešeriopai didesnis negu išsivysčiusiose, Afrikoje žmonių vidutinė gyvenimo trukmė 30 metų trumpesnė negu Europoje.

Suprantama, kad to nebūtų, panaudojus žmonijos labai milžiniškas lėšas, žmonių darbą, mokslinį potencialą, kurie skiriami ginklams.

Belieka priminti, kad Tarybų Sąjunga ir kitos socialistinės šalys nuolat pateikia daugybę konkrečių pasiūlymų nutraukti ginklavimosi varžybas, laipsniškai mažinti karines išlaidas, siekti visuotinio nusi-ginklavimo. Tarybų šalis taip pat siūlo dalį lėšų, gautų sumažinus karines išlaidas, skirti pagalbai besivystančioms šalims. Tačiau Vakarų, ypač JAV, reakcingiems sluoksniams rūpi ne žmonijos gerovė, o globaliniai imperialistiniai planai ir su karo bizniu susijusių monopolijų pelnai.

A. Petkus

TRUMPAI

— Kalifornijos gub. Edmund G. Brown atvirai paragino senatą, kad jis apkarpytų karinį biudžetą. Kalbant apie prez. Reagano ekonomikos politiką, gubernatoriaus nuomonė, kad iš jos niekas neišeina.

— Viešosios nuomonės sekimo Gallup instituto duomenimis, vis daugiau žmonių aimanuoja, kad jų finansinė padėtis blogėja. Birželio mėnesį tokių buvo 35 procentai, spalio—43, o vėliausiu apklausinėjimu jau 47 procentai.

VILNIS

Lithuanian Peoples Bi-weekly

Published bi-weekly, Thursday, except when preceded by a Holiday, by the Workers Publishing Association, Inc.
Subscription rates in United States: one year \$10.00, six months \$5.50; Chicago \$12.00, 6 months \$6.50; Canada \$15.00, 6 months \$8.00; foreign countries \$15.00, 6 months \$8.00.

3116 So. Halsted St., Chicago, Illinois 60606 Phone 842-7325

Second-class postage paid at Chicago, Illinois (U.S.P.S. 659-780)

Suliepsnojus Centro Amerikoje gaisrui

Centro Amerikoje monopolinėms daugnacionalinėms Jungtinių Valstijų kompanijoms bėda. Žmogų išnaudojančio kapitalo nualinti žmonės ten nebegali gyventi. Kyla prieš savo šalių reakcinius režimus, remiamus užsienio interesų. Tuo tarpu Vašingtonas, proteguojantis amerikietišku kompanijų investicijas, gvoltu šaukia, kad Centro Amerika užsikrėtė komunizmu. Šaukia prieš Kubą, prieš TSRS. Girdi, jeigu ne jos, Centro Amerikoje būtų ramu.

Kur tokiais šaukimais Vašingtonas nueis, sunku pasakyti, kai sveikai galvojant nei Kuba, nei TSRS nieko dėtos kas dedasi Centro Amerikoje. Istorija mus mokina: kai žmonės nebegali gyventi, kelia revoliuciją, ir kai valdančioji klasė nebegali valdyti, įvyksta revoliucija. Ir niekas dėl to nekaltas, o tik nesvietiškas žmogaus kito žmogaus išnaudojimas.

Pirmojo karo nubankrutuotoje Rusijoje kilusios Spalio Didžiosios revoliucijos niekas negalėjo užgesinti—nei imperialistinių šalių intervencija, nei boikotai, nei sabotazai. Taip ir Centro Amerikoje užsienio kapitalų ir vietinės oligarchijos nubankrutuotose šalyse suliepsnojusią revoliuciją irgi niekas neužgesins. Prez. Reaganas linkęs į tą gaisrą pilti bilijonus dolerių, bet tai būtų tik dūmų sukėlimas, o ne gaisro užgesinimas.

Žmonija vystosi ir nėra jėgos tam vystymuisi pastoti kelią.

Blogi reikalai vienos šeimos farmų farmeriams

Senesnės kartos žmonės atsimenta, kai Čikagoje, Niujorke ir kituose didesniuose miestuose buvo pilna nedidelių maisto parduotuvių, mėsos krautuvių (bučernių) ir kitokių smulkių biznių. Šiandien tokios nedidelės parduotuvėlės, krautuvelės bei bučernės yra retenybė. Gigantiški supermarketai bei departmentinės krautuvelės tuos nedidelius biznelius nukonkuravo, arba kitaip sakant, surijo ir suvirškino savo milijoninių kapitalų skilviuose.

Tolygus likimas yra ištikęs ir nedideles vienos šeimos farmas. Jas dusina monopoliniai agrobizniai bei daugtūkstantinių akrų dvarai su savo didžiąja žemės ūkio technika taip, kad vienos šeimos farmos tirpsta, kaip pavasario sniegas. Jas likviduoja agrobiznio bankai bei superka daugtūkstantinių akrų didieji farmeriai.

Pavyzdžiui gali būti ir lietuviai farmeriai, pragyvenimą darę vienos šeimos farmose. Prieš 20-30 metų jų buvo visur, nesakysiu begalė, bet šimtai. Šiandien lietuvių farmerių, gyvenančių vienos šeimos farmoje, beliko tik kur-ne-kur vienas ar kitas. Kodėl taip? Ar dėl to, kad šeimos tėvai paseno ir nebepajėgia farmeriauti bei išmirė? Ar dėl to, kad vaikai nenori farmeriauti ir išvyko į miestus? Ne. Todėl, kad vienos šeimos farmoje be uždarbių iš šalies nebegalima kiek žmoniškiau pragyventi farmeriaujant su smulkiaja žemės ūkio technika, o įsigijus didesnę, nėra kur farmoje su ja apsisukti.

Kiek dar yra likę Amerikoje vienos šeimos farmų, jų savininkai farmeriai supranta ir mato koks likimas jų laukia, ypač dabar, kai vyksta krašto ūkio atoslūgis, kokio nėra buvę per daug metų. Niekad taip, nekalbant apie didžiąją depresiją, vienos šeimos farmerių nesmaugė, kaip dabar smaugia iškilusios palūkanos už paskolas žemės ūkio padargams—traktoriams, sėjamosioms bei kokiam kombaininkui. Mokesčiai už žemę irgi nepavydėtini.

Daug kur smulkieji farmeriai jau bruzda. Pažymėtinas yra Minnesotos mažųjų farmerių nerimas. St. Paul mieste vasario 15 dieną įvyko jų masinė demonstracija, reikalaujanti, kad bankams būtų uždrausta atimti už paskolą iš jų farmas, palikti taip, kaip buvo patvarkyta didžiosios depresijos metais. Jeigu bankams nebus uždrausta už paskolas atimti farmas, vien tik šiemet Minnesotoje bankai susidoros su apie 850 vienos šeimos farmų. Ne ką geriau vienos šeimos farmoms ir kitose žemės ūkio valstijose.

Agrobiznio ir bankų subankrutuoti vienos šeimos farmeriai, nuvaryti nuo jų žemės, turi kur nors dėtis, ieškoti kitur pragyvenimo. Kai kurie lieka dirbti proletarais pas didžiuosius farmerius, bet dauguma traukia į miestus ieškoti savo darbo rankoms pirkėjų. Miestuose tas pats. Šimtai ir tūkstančiai bedarbių. Parduoti savo darbo rankas nėra taip lengva. Turint kvalifikaciją dar šiaip taip, bet farmeriui, be amato, neturintiam patyrimo fabrikuose su mašinomis dototis, vienintelė laimė—juodadarbio darbas, o jei neturi laimės tokio darbo rasti,—šiaip taip maitintis bedarbio duona.

2

Iš sunerimusio pasaulio rytojumi

PASMERKĖ "SANKCIJŲ" POLITIKĄ

Vakarų Vokietijos socialdemokratų partijos pirmininkas W. Brantas, kalbėdamas Bonoje įvykusioje socialdemokratų konferencijoje, griežtai pasmerkė prez. Reagano "sankcijų" politiką.

— Nors sąjunga su JAV turi didelę reikšmę, Vakarų Vokietija neleis, kad ją pastūmėtų į neprotingų ekonominių priemonių prieš TSRS kelią,—pareiškė jis. W. Brantas stoja už tai, kad būtų realizuotas susitarimas su Tarybų Sąjunga dėl dujotiekio tiesimo iš Sibiro į Vakarų Europą, ko Vašingtonas nenori ir piestu stoja prieš susitarimą.

KARALIUS HUSEINAS APKALTINO JAV

Jordanijos karalius Huseinas interviu televizijos kompanijai ABC, apkaltino Jungtines Valstijas, kad dėl jų politikos nesiliauja įtempimas Artimuosiuose Rytuose. Jis nurodė, kad jos neįvykdė savo išpareigojimų, kurie numatyti Jungtinių Tautų saugumo tarybos 242-ojoje rezoliucijoje. Jis pareiškė, kad Camp Davis sąmokslas "tik sukomplicavo" padėtį regione.

Ryšium su tuo karalius Huseinas vėl pažymėjo, kad ieškant tvirtos taikos Artimuosiuose Rytuose turi dalyvauti Palestinos išsivadavimo organizacija—vienintelė teisėta Palestinos arabų atstovė.

JAPONŲ RAŠYTOJAI

Didelė grupė Japonijos rašytojų, stojančių už ginklavimosi varžybų nutraukimą ir branduolinio ginklo likvidavimą, pasiuntė atsisaukimą TSRS Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo pirmininkui L. Brežnevui ir JAV prez. Reaganui.

Dabar, sakoma atsisaukime, pasaulyje sukauptas tiek branduolinio ginklo, kad jo užtektų daug kartų sunaikinti visą gyvybę Žemėje. Kuriant neutroninę bombą, naujus raketų, sparnuotojų raketų tipus ir pan., atvirai reiškama baimė mintis, kad branduolinis karas įmanomas.

Mes, patyrę Hirošimos ir Nagasakio išmėginimus, laikome savo pareiga žmonijai padaryti viską, ką galime, kad mūsų planetos nenušaubtų branduolinis karas, atsisaukime sako Japonijos rašytojai.

DĖL INDIJOS VANDENYNO

Indija ir Tanzanija pasmerkė tai, kad Jungtinės Valstijos plečia bazę Indijos vandenyno Diego Garcia saloje. Tai sakoma paskelbtame bendrame pareiškime apie Tanzanijos prezidento G. Niererės penkių dienų vizito Indijoje rezultatus.

Abi šalys bendrame pareiškime pabrėžė, jog būtina energingai stengtis, kad būtų įgyvendinta Jungtinių Tautų generalinės asamblėjos deklaracija dėl Indijos vandenyno paskelbimo taikos zona.

MITINGAS UŽ TAIKĄ

Vakarų Vokietijos Paderborno mieste—viename iš Siaurės Reino-Vestfalijos krašto pramonės centrų—įvyko masinė demonstracija ir mitingas už taiką, prieš tolesnį ginklavimosi varžybų spartinimą.

Mitinge kalbėjo žinomas Vakarų Vokietijos visuomenės veikėjas bundesvero dimisijos generolas G.

Bastianas. Jis griežtai pasmerkė JAV ir NATO ketinimus įgyti viensališką karinį pranašumą dislokuojant Vakarų Europoje naujas Amerikos vidutinio nuotolio branduolines priemones.

PRIEŠ CHEMINĮ GINKLĄ

Prez. Reagano ketinimą forsuoti naujo cheminio ginklo gamybą griežtai pasmerkė Tarptautinė demokratinė moterų federacija. Jos pareiškime pažymima, kad tokios masinio naikinimo priemonės kartu su raketomis ir neutroniniu ginklu numatoma dislokuoti Vakarų Europoje, tarnauja tik agresyviams tikslams.

Federacija paragino viso pasaulio moteris plėsti protesto judėjimą prieš JAV administracijos nutarimą, ryžtingai reikalauti, kad būtų uždrausta gaminti, kaupti ir naudoti visų rūšių cheminius ginklus.

VAKARŲ SACHAROJE

Alžyre paskelbtas Polisario fronto vykdomojo komiteto komunikatas. Jame demaskuojamas Jungtinių Amerikos Valstijų, kurioms padeda kai kurios Afrikos vyriausybės, kišimasis į Vakarų Sacharos reikalus.

Dokumente visos tarptautinės organizacijos raginamos imtis neatidėliotinių priemonių, kad būtų nutrauktas kolonijinis karas Vakarų Sacharoje ir pasmerkti intervencionistiniai JAV veiksmai.

Nikaragvos pasiūlymai

Kalbėdamas mitinge Managvoje, Sandino nacionalinio išsivadavimo fronto nacionalinės vadovybės narys, nacionalinio atgimimo vyriausybės vadovaujantios tarybos koordinatorius Danielius Ortega paskelbė Nikaragvos pasiūlymus, kaip sureguliuoti padėti Centrinėje Amerikoje. Jie yra tokie.

1. Nikaragva patvirtina savo pasižadėjimą nuosekliai laikytis neprisijungimo politikos.

2. Nikaragvos vyriausybė yra pasirengusi pasirašyti nepuolimo ir savitarpio saugumo sutartis su Kosta Rika ir Hondūru, remdamasi nesikišimo ir savitarpio gerbimo principais.

3. Ji patvirtina, kad yra pasirengusi palaikyti draugiškus santykius su Jungtinėmis Valstijomis, taip pat pradėti derybas dėl bet kurios problemos, kuri rūpi abiem šalims, pirmiausia klausimu dėl konfliktų sureguliovimo derybomis ir ekonominio bendradarbiavimo plėtojimo regione.

4. Šie santykiai turi būti grindžiami visišku Nikaragvos nacionalinio suverenumo gerbimu, nesikišimu į mūsų vidaus reikalus, atsisakymu remti kontrrevoliucionierius, vykdyti agresiją ir ekonominę blokadą, bet kokius veiksmus, kurie mus verčia imtis atitinkamų gynybinių priemonių.

5. Nikaragva patvirtina savo ketinimą vystyti revoliucinį procesą, laikydami mišrios ekonomikos, politinio pluralizmo ir neprisijungimo sistemos, ir surengti demokratinius rinkimus ne vėliau kaip 1985 metais.

Vilnius, 1982 balandžio 1

Kai kenkia . . . kalba

Gera ar bloga laisvai mokėti dvi kalbas? Tris? Keturias? Suprantama, šie klausimai gali ištis pasirodyti keisti arba labai naivūs—juk į juos tegali būti vienas atsakymas. Tačiau kaip tik su juo ir neskubėkime: yra žmonių, manančių (ir ne tik manančių—visomis priemonėmis tą teigiančių), kad be savo gimtosios kalbos mokėti dar vieną yra labai blogai. Dar labiau—netgi savotiškas nusikaltimas.

Matyt, jums jau nė sakyti nereikia, kad tie žmonės—lietuviškos kilmės reacionieriai.

Pritrukę argumentų įnirtingoje antitarybinėje propagandoje, jie griebiasi dar vieno: girdi, rusų kalba lietuvių tautai ir jos kultūrai yra atnešusi didesnes nelaimas.

Esą, štai dabar Lietuvos vaikai yra priversti mokytis rusų kalbos. Ją turi mokėti mokyklininkai. Didžiuosiuose Lietuvos miestuose netgi iškabos rašomos dviem kalbomis.

Sakysite: pats paprasčiausias primityvas? Be jokios abejonės. Tačiau jis kartojamas iš reakcinio leidinio į leidinį, iš vienos antitarybinės radijo laidos į kitą.

Ar bereikia sakyti, kad šių "kalbinių teorijų" autoriai labai noriai ir visiškai "užmiršta", jog kaip tik rusų kalbos dėka plačiajam pasauliui tapo žinomi Donelaitis ir Baranuskas, Cvirka ir Baltušis, Miežėlaitis ir Marcinkevičius?!

Tų "teorijų" autoriai lygiai taip pat noriai "užmiršta" ir tai, kad kaip tik rusų kalbos dėka lietuvių nacionalinė kultūra praturtėjo neįkainuojamais lobiais.

Jie "užmiršta" ir tai, kad ji—viena pagrindinių pasaulio kalbų. Ir, pagaliau, rusų kalba—bendroji Tarybų Sąjungoje, nors šioje šalyje kiekviena tauta ir tautelė turi savas kalbas. Kaip tik rusų kalbos dėka į platų pasaulį išeina kūryba,

be šios kalbos tiesiog neišvaiduojamas mokslas.

Apie šią kalbą būtų galima pacituoti puikiausių geriausių žmonijos protų atsiliepimų.

Tai—elementarus, bet kuriam civilizuoatam žmogui gerai žinomi faktai. Be abejonės, juos gerai žino ir pradžioje suminėtu "teorijų" skelbėjai.

Pastaruoju metu jie griebėsi (tarsi skęstantis šiaudo) dar vienos teorijos: girdi, ankstyvas lietuvių vaikų mokymas rusų kalbos labai kenkia jų lietuvių kalbai ir apskritai vystymuisi.

Si naivuoliams (ar, tiesingiau, nemokšoms) skirta tema nebūtų verta dėmesio, jei ne viena mintis, kurią neseniai perskaičiau Kanadoje leidžiamame laikraštyje. Štai ji: "Moksliniais tyrinėjimais yra nustatyta, kad vaikai lengvai pasisavina dar dvi ar tris kalbas ir tai visiškai nekenkia jų tolimesniam mokslui.

Priešingai, dviejų kalbų žinojimas prisideda prie protinio išsivystymo ir palengvina išmokti naujų dalykų mokykloje".

Belieka pridurti, kad šios sveikos mintys išspausdintos ne kur kitur, o Montrealio "Nepriklausomoje Lietuvoje", kurią leidžia, kaip žinome, užkietėję Lietuvos priešai. Kaip tik šio laikraščio puslapiuose ne kartą ir ne du buvo labai graudžiai ir labai veidmainiškai verkšlenama dėl to, kad Lietuvos mokyklose, be kitų disciplinų, dėstoma ir rusų kalba. Negi šiam primityviam laikraštukui staiga prašviesėjo protas? Ne, reikalas žymiai paprastesnis: minimu atveju jis rašo . . . apie lietuvių kalbos mokymą Kanados mokyklose. Gaila tik, kad šis laikraštukas neišveda dar vienos teorijos—apie tai, kad viena kalba yra kenksminga, o kita—ne. Tikrai gaila.

Juozas Lukys

Vašingtonas ir Lotynų Amerika

[SUTRUMPINTAS]

Pastaraisiais dešimtmečiais Baltųjų rūmų šeimininkai, beje, siekė maskuoti JAV imperializmo ekspansiją į Lotynų Ameriką įvairiausiomis "geranoriškomis" doktrinomis. Prisimename ir "sąjungą vardan pažangos", ir "lygiateisę partnerystę", ir "žmogaus teisių gynimo programą".

Anksčiau Vašingtonas kartais dar apeliuodavo į vadinamąjį "panamerikinį solidarumą", į Amerikos Valstybių Organizaciją. Dabar visi politiniai sentimentai atmetami šalin. Jų vietą užėmė, kaip sako apžvalgininkai, "rūstus pragmatizmas". Diktatūroms ir reakciniams režimams—visapusiška parama, o šalims, kurios nepaklūsta diktatūrai,—visiška diskriminacija ir intervencijos grėsmė, svyruojančioms—užuominos apie galimas sankcijas arba dolerinę išmadą (jei būsit geručiai).

Vašingtono broliavimasis su pačiais nuožmiausiais režimais—Salvadoro, Gvatemalos, Paragvajaus, Haičio, pagaliau, Honduro ir Čilės—tai ne tik pripažinimas jų nuopelnų ginant JAV tarpautinių monopolijų interesus, ne tik atsimokėjimas už begalinį atsidavimą Vašingtonui. Baltieji rūmai ketina juos panaudoti pridengiant atvirą agresiją tariama "bendrų amerikiečių veiksmų" uždanga.

Kalba eina apie pasiruošimą karo veiksams prieš Kubą ir Nikaragvą, taip pat Salvadoro patriotus, dalyvaujant reakcinių režimų kariuomenei.

Priedanga vykdomiems ir planuojamiems agresyviems veiksams—visomis dūdomis pučiamas mitas apie Tarybų Sąjungos ir Kubos suokalbį prieš Lotynų Ameriką. Pagal jį ne nepakeliama spauda, o "Havano ranka" sukėle žūtūbūtinę kovai Salvadoro patriotus. Ne neapkenčiamo Somosos režimo piktadarybės, o "tarptautinio komunizmo pinklės" kaltos, jei kruvinojo diktatoriaus režimas krito ir Nikaragvoje kuriamas naujas gyvenimas.

Deja, net Vašingtono sąjungininkai, norėdami išlikti bent kiek padorūs visuomenės akyse, nebegalį sutikti su begėdiška tikrovės klastote. Štai ką neseniai rašė Londono įtakingasis "Time", kurio niekaip negali įtarti nė mažiausiomis simpatijomis komunizmui: "Neramumų Centrinėje Amerikoje priežastis jokiū būdu ne ardomoji veikla iš užsienio. Neramumai kilo todėl, kad daug metų šio regiono šalys kentėjo Jungtinių Valstijų remiamų karinių režimų savivalę". Aiškiau nepasakysi.

Pasigirdo kalbą apie "Karibų jūros baseino šalių vystymo programą". Amerikos spauda ją tuoj pat pavadinu "Maršalo mini planu" (analogija savo laiku liūdnai pagarsėjusiam "Maršalo planui" pokario Europai). Iš pirmo žvilgsnio tikrai geranoriškas žingsnis. JAV, Kanada, kai kurios didžiosios Lotynų Amerikos šalys teikiančios ekonominę paramą Karibų jūros baseino valstybėms. Kaip gražu ir miela! Bet pasižirėkime atidžiau.

Įgyvendinti "mini planą" patikiama JAV stambiajam privačiam kapitalui. Vadinasi, Vašingtono administracijos skatinamos, tarptautinės monopolijos dar godžiau suleis savo čiuptuvus į šio regiono gamtos turtus, pigią darbo jėgą ir susikraus pasakiškus pelnus. O Karibų jūros baseino šalių darbo

žmonėms ta pati dalia: skurdas ir priespauda.

Siandien Vašingtono propagandai labai sunku beužstoti Baltųjų rūmų administraciją nuo pasaulio visuomenės kaltinimų už nuolatinius ryšius su diktatoriais, už paramą reakciniams režimams. Tad "Maršalo mini planas" numato pakeisti pačių kruviniausių režimų—visų pirma Salvadoro, Gvatemalos, Honduro—iškabas. Koku būdu? Surengti "demokratinis" rinkimus Karibų jūros baseino jūros šalyse. Tai senas imperializmo triukas. Vargu juo ilgam pavyks apgauti Lotynų Amerikos visuomenę.

Keičiasi Lotynų Amerikos darbo žmonių pažiūra į diktatorius. Begalinė baimė ir paklusnumas užleidžia vietą žūtūbūtinės kovos ryžtui. Keičiasi pažiūra į Vašingtoną. Vis daugiau ir daugiau Lotynų Amerikos žmonių jankius imperialistus laiko ne geradariais, o pikčiausiais laisvės ir pažangos priešais. Išsivadavimo iš vietos oligarchijos ir JAV imperializmo priespaudos liepsna liepsnoja visoje Lotynų Amerikoje. Patys kruviniausi diktatorių režimai nebepajėgia jos užgesinti. Nepadės nei Vašingtono "kanonierių diplomatija", nei "Maršalo mini plano" gudrybės.

L. Girėnas

Trumpai

— Susitarta, kad prez. Reagas birželio mėnesį vyks į Angliją ir ten parlamentui pasakys kalbą. Bet pasirodo, daug anglų parlamento deputatų ketina prezidento nesiklausyti. Kaip bent sako darbietis Martin Flannery, prez. Reagas mažai nusimano apie tarptautinę politiką ir beveik po kiekvienos kalbos atsiprašo, kad nukalbėjo niekus.

— Buves Illinois prokuroras William J. Scott pasodintas Kalifornijoje į Pleasanton kalėjimą už mokesčių sukčiavimą. Kalėjime turi atskirą kambarį, minkštą lovą, baldus, netgi ir baseiną maudytis.

— Wisconsin, Connecticut, Massachusetts, Oregon, Kansas ir Niujorko valstijų seimeliai jau turi užgyrę rezoliucijas, kad JAV ir TSRS susitartų "užšaldyti" branduolinių ginklų gamybą.

— Sausio mėnesį naujų vienai šeimai namų buvo parduota 22,8 procento mažiau palyginus kiek buvo parduota gruodžio mėnesį. Komercijos departamento apskaičiavimu, vienai šeimai naujų neparduotų namų yra tiek, kad jų pakaks daugiau kaip devyniems mėnesiams, jeigu pardavimas vyks taip lėtai.

— Prez. Reagano biudžete yra numatyta skirti keturis kartus didesnė suma svečiams iš užsienio vaišinti, negu būdavo skiriama prieš ketverius metus. Ir yra taip todėl, kad ryšium su infliacija vaišinimai pabrango. Pavyzdžiui Čilės generolo Antonio Carasco Fernandez, jo žmonos ir dviejų palydovų pavaišinimas kaštavo net \$34,461.

— Mažiausia 900,000 jaunuolų neužsiregistravo karinei tarnybai. Kongrese kyla mintis, kad juos už tai bausti po 10,000 pabauda yra per daug.

3

Prancūzija ir Vakarų Vokietija sutaria

Prancūzijos sostinėje įvyko Prancūzijos ir Vakarų Vokietijos viršūnių susitikimas. Prancūzijos prezidentas F. Miteranas ir VFR federalinis kancleris H. Smitas apsvarstė daug klausimų, tarp jų Vakarų Europos valstybių ir JAV santykių problemas, atsižvelgdami į pražūtingą Vašingtono finansinę ir ekonominę politiką, aptarė Rytų ir Vakarų santykius, dvišalius ryšius ir kitas problemas.

Po derybų čia išplatintame bendrame pareiškime šalys pareiškė "didžiulį susirūpinimą pernelyg aukštomis bankų diskonto normomis Jungtinės Valstijose, kas skaudžiai atsiliepia Europos šalių ekonominei padėčiai".

Atsižvelgdamos į tokį JAV kursą, Prancūzija ir VFR pareiškė, jog jos "imsis ryžtingų priemonių, kad būtų ištaisyta tokia padėtis, ir sieks, kad jų žingsnius paremtų partneriai Bendrojoje rinkoje". F. Miteranas pranešė pasibaigus susitikimui, kad "artimiausiomis dienomis arba savaitėmis abi šalys parengs konkrečius pasiūlymus, kaip likviduoti Vašingtono finansinės politikos padarinius. Jie bus pateikti tvirtinti kitoms Europos Ekonominei bendrijai priklausančioms valstybėms".

"Prancūzija ir VFR,—nurodoma bendrame pareiškime,—susirūpinusios, kad blogėja Rytų ir Vakarų

santykiai. Jų nuomone, lygybės, savitarpinės naudos principas turi kaip ir anksčiau būti lemiamas šių santykių kriterijus. Šalys išsitikinusios, jog Rytų ir Vakarų santykiai gali būti palankiai plėtojami, remiantis tvirta jėgų pusiausvyra". Abi valstybės taip pat pasisakė už tai, kad būtų toliau palaikomi kontaktai pagal saugumo ir bendradarbiavimo Europoje pasitarimo principus ir pareiškė ketinančios tęsti dialogą su Rytų Europos šalimis.

Kartu paskelbtame dokumente apie susitikimo rezultatus mėginama pakeisti tikrąsias dabartinio tarptautinio itempimo paastrėjimo priežastis prasimanytomis. Prancūzijos ir VFR vadovai tvirtino, kad tariamai tarptautinę padėti pablogino įvykiai Afganistane, Lenkijoje, "pernelyg didelis Tarybų Sąjungos ginklavimasis. Tuo tarpu gerai žinoma, jog kaip tik Jungtinių Valstijų ir NATO bloko veiksmų—ginklavimosi varžybų stiprinimas, Vašingtono antitarybinė, antisocialistinė politika, jo kišimasis į suverenių valstybių reikalus pastaruoju metu labai padidino itempimą pasaulio arenoje.

Derybų dalyviai vėl mėgino kištis į LLR reikalus, reikalaudami atšaukti šioje šalyje karinę padėti, nors yra aišku, kad šis klausimas priklauso tik Lenkijos vadovybės kompetencijai.

JZ.

Kreipimasis "visoms pasaulio tautoms"

Atėnai. Cia pasibaigė išplėstinis Pasaulinės taikos tarybos nusigin-klavimo komisijos posėdis. Jame dalyvavo 37 šalių, taip pat SNO atstovai. Jie apsvarstė ir priėmė kreipimasi "Visoms pasaulio tau-toms".

"Grėsmė taikai didėja,—sakoma kreipimesi.—Šiandien gresia dides-nis negu bet kada pavojus, kad įvyks branduolinė katastrofa, kuri gali padaryti galą žmonių civilizaci-jai. Diena po dienos vis sparčiau kaupiami baisios griauamosios jė-gos ginklai".

Taikos šalininkų judėjimas, pa-brėžiama kreipimesi, turi padaryti viską, ką galėdamas, kad SNO Generalinės Asamblėjos specialios nusigin-klavimo sesijos nutarimai būtų paversti konkrečiais darbais, kurie padėtų nusiginkluoti. Ginkla-vimosi varžybos reikalingos tik tiems, kurie lobsta iš ruošimosi karui.

Pasaulinė taikos taryba ragina visas taikingas jėgas organizuoti galingus masinius veiksmus re-miant reikalavimus, kad būtų nusi-ginkluota ir būtų užkirstas kelias naujam pavojingam ginklavimosi varžybų etapui.

Įvairios visuomenės grupės ir kiekvienas žmogus taip pat turi kovoti už nusiginklavimą, pažymi-ma dokumente. Įvairiausių plane-tos gyventojų sluoksnių atstovai—vyrai, moterys, vaikai, darbinin-kai, studentai, mokytojai, meno darbuotojai, mokslininkai, religi-niai ir profsąjungų veikėjai—turi

AUTOESTRADŲ PIRATAI ITALIJOJE

Sritį tarp Romos ir Neapolio Italijos sunkvežimių vairuotojai va-dina "Bermudų trikampiu". Skirtu-mas tik tas, kad Atlanto vandeny-no dalyje be pėdsakų dingsta laivai ir lėktuvai, o Italijos keliuose—pre-kių pakrauti sunkvežimiai. Nuo 1977 iki 1979 metų čia dingo dau-giau kaip 5 tūkstančiai vertingus krovinius vežusių sunkvežimių.

Italijos policijos nuomone, šiuos dingimus organizuoja gerai tvarko-ma nusikaltėlių gauja, turinti puikų informatorių tinklą, gerą techninį parką. Ši gauja jau senokai specia-lizuojasi grobti ir plėšti krovinius sunkvežimius su brangiomis prekė-mis.

Vienas iš nukentėjusių krovinių palydovų vėliau pasakojo: "Mūsų autokoloną vienoje Romos žiedo gatvių netikėtai blokavo penki ar šeši policijos automobiliai. Prie vairų sėdėjo kažkokie žmonės su finansų policijos ir karabinierių uniformomis. Pasklidę po sunkveži-mių kabinas, jie traukė pistoletus ir, įrėmę ginklus į vairuotojo smil-kinį, reikalavo vežti ten, kur jiems reikėjo. Autostradoje sutartoje vietoje apsimetėlių policininkų jau laukė bendrai. Vairuotojus, prigrasintus tylėti, išlaipino, ir krovinio niekas daugiau nematė..."

Ekspeditorių susivienijimo duo-menimis, 1981 metų rezultatai Ita-lijos keliuose buvo baisnesni už visus kitus—daugiau kaip 7 tūkstančiai užpuolimų. Kelių mafijos grobis, policijos ir draudimo kompanijų apskaičiavimais, net 5-8 kartus viršijo besispecializuojančių grobti žmones gangsterių pelnus (žmonių grobimas ir reikalavimas už juos išpirkos—viena iš Italijos nusikalti-mų pasaulio ypatybių). Policijai iki šiol nepavyko aptikti nei nusikaltė-lių, nei pagrobtų prekių sandėlių (o jų keliuose pasiglemžta už milijar-

prisidėti savo indėlių prie šio ypač svarbaus mūsų laikų uždavinio sprendimo.

Mes raginame kuo greičiausiai ir sėkmingai užbaigti Ženevos dery-bas dėl branduolinės ginkluotės apribojimo Europoje.

Mes turime priminti vyriausy-bėms jų kilnią pareigą. Jų uždavi-nys—garantuoti visiems žmonėms Žemėje teisę į gyvenimą, užtikrinti kiekvieno žmogaus teisę gyventi taikiai ir saugiai, teisę į duoną, butą—medicininį aptarnavimą, mokslą, darbą, žmogaus orumą, teisę gyventi be karų, skurdo, ligų, vargų, visų žmogaus diskriminavi-mo formų.

Posėdyje taip pat priimtas Pa-saulinės taikos tarybos pareiškimas dėl nusiginklavimo problemų, kuris bus nusiųstas SNO Generalinės Asamblėjos antrajai specialiai nusi-ginklavimo sesijai.

Atėnų forumo dalyviai yra labai susirūpinę, kad ginklavimosi varžy-bos, prasidėjusios dėl imperialisti-nių valstybių, pirmiausia JAV, kaltės, iki šiol nesustabdytos.

Dokumente pabrėžta, kad būtina susitarti Ženevoje vykstančiose Ta-rybų Sąjungos ir Amerikos derybo-se dėl branduolinės ginkluotės apri-bojimo Europoje, atnaujinti strate-ginės ginkluotės apribojimo ir ma-žinimo procesą.

Pasaulinė taikos taryba nurodo, kad reikia imtis skubių priemonių, padedančių sustabdyti naujas gink-lavimosi varžybas, kurias JAV pra-deda, kurdamos naujų rūšių chemi-nių ginklų.

Iš "K. T."

dus lirų).

Italų kriminalistai spėja, kad šalies keliais kursuojantys tarptau-tinių pervežimų sunkvežimiai daug kuo primena klastingus tanklaivius su "pigiosiomis" Liberijos ar Pana-mos vėliavomis: jų praktiškai nei-manoma kontroliuoti. Jie atvyksta į Italiją užplombuoti, o pagal tai-sykles italų muitininkai krovinių tegali patikrinti paskirties vietoje. Užplombuotose konteineriuose gali būti vežamas bet koks kontra-bandos kroviny—cigaretės, gink-lai, kava, net nelegalūs imigrantai iš Turkijos, Afrikos ar Vidurinių Rytų. Todėl kai kada net krovinio savininkai mėgina inscenizuoti sunkvežimio užpuolimą, kad muiti-nė paskirties punkte negalėtų suži-noti, kas iš tikrųjų yra konteineri-je.

Kriminalistai kol kas niekaip ne-gali išaiškinti, ką nusikaltėliai veikia su pagrobtu kroviniu ir ypač pačiais sunkvežimiais. Kadangi konteineriuose dažnai būna vežami pusfabrikačiai, visiškai aišku, kad banditai palaiko ryšius su kai kurių įmonių savininkais, pusvelčiui su-perkančiais vogtas prekes. Gatavus gaminius—šaldytuvus, televizori-us—mafija realizuoja pietinėje Italijoje, o specialiose dirbtuvėse perdažytus ir neatpažįstamai pa-keistus sunkvežimius parduoda Ar-timųjų Rytų šalims.

Kasmet gangsteriai autostradose firmoms ir pavieniams savininkams padaro milijardą dolerių nuostolių. Plėšikai iš esmės naudingi stam-bioms korporacijoms—smulkios pervežimo firmos, neturėdamos jo-kių garantijų, priverstos užsidary-ti, traukiasi konkurentams iš kelio. Gal todėl Italijos policija ir yra visiškai bejėgė prieš naujuosius "autostradų piratus"?

Pagal "Vochenpost" [VDR]

Vakarų Vokietija kategoriškai atmetė JAV spaudimą

VFR kancleris H. Šmitas katego-riškai atmetė Amerikos adminis-tracijos mėginimus grubiu spaudi-mu savo sąjungininkams sužlugdyti jų sudarytus susitarimus su Tary-bų Sąjunga dėl gamtinių dujų tiekimo iš TSRS. Duodamas inter-viu laikraščiu "New York Times", jis aiškiai pasakė, kad VFR vyriausybės požiūriu tokie susitarimai yra savitarpiai naudingi. Jungti-nės Valstijos, pažymėjo jis, "neda-vė mums nė vieno galono naftos, nedavė dujų... Mes turime ieško-ti alternatyvinių šaltinių".

Kancleris ypač nurodė tai, jog Tarybų Sąjunga gali ir be Vakarų technologijos nutiesti dujotiekį. "Tai, tiesa, gali šiek tiek sulėtinti tiesimą,—pasakė jis,—bet, kaip jūs žinote, dujotiekio tiesimo patentai

nėra kažkas unikalaus pasaulyje. TSRS gali jį nutiesti pati". H. Šmitas pabrėžė "nesąs suinteresuo-tas, kad būtų lėčiau realizuojamas sandėris", kuriam jis pritarė.

O dėl Vašingtono grubaus spau-dimo, tai, priminė federalinis kanc-leris, "Amerikos prezidentas ir Vakarų europiečiai yra susitarę, jog niekas neturi žlugdyti susitari-mų, kuriuos sudarė kitos vyriausy-bės".

H. Šmitas pažymėjo, jog kaip tik JAV pavertė dujotiekio tiesimo klausimą "dirgikliu" Amerikos ir Vakarų Vokietijos santykiuose, ir griežtai atsiskakė komentuoti aiškiai provokacinį laikraščio "New York Times" klausimą, kas galėtų pri-versti Vakarų Vokietiją anuliuoti sandėrį.

X.

Telmano židikams vėl isklėlė bylą

Irma Gaben-Telman, įžymaus vo-kiečių ir tarptautinio darbininkų judėjimo veikėjo Ernsto Telmano duktė, vėl isklėlė bylą savo tėvo židikams. Bremene įvykusioje spaudos konferencijoje tai pranešė advokatas G. Hanoveris, atstovau-jantis I. Gaben-Telman interesams. Byla bus nagrinėjama Kelno teis-me.

Kelno prokuratūros organai iki šiol atkakliai vengė patraukti atsakomybėn nusikaltėlius esesininkus, susidorojusius su E. Telmanu. Iš viso ši byla vilkinama jau dvide-šimt metų. Žinomas teisininkas iš VDR profesorius F. K. Kaulis dar 1962 metų balandžio mėnesį kreipė-si į Vakarų Vokietijos teismo ins-tancijas, reikalaujamas patraukti atsakomybėn buvusius esesininkus Buchenvaldo koncentracijos stovyklos prižiūrėtojus V. Otą ir A.

Bergeri, prisidėjusius prie E. Tel-mano nužudymo. Abu budeliai tuo metu menubasti gyveno Vokietijos Federatyvinėje Respublikoje.

Kelno prokuratūra įvairiomis dingstimis visai priešinosi tikram bylos nagrinėjimui ir, kaip pažymė-jo advokatas G. Hanoveris, siekda-

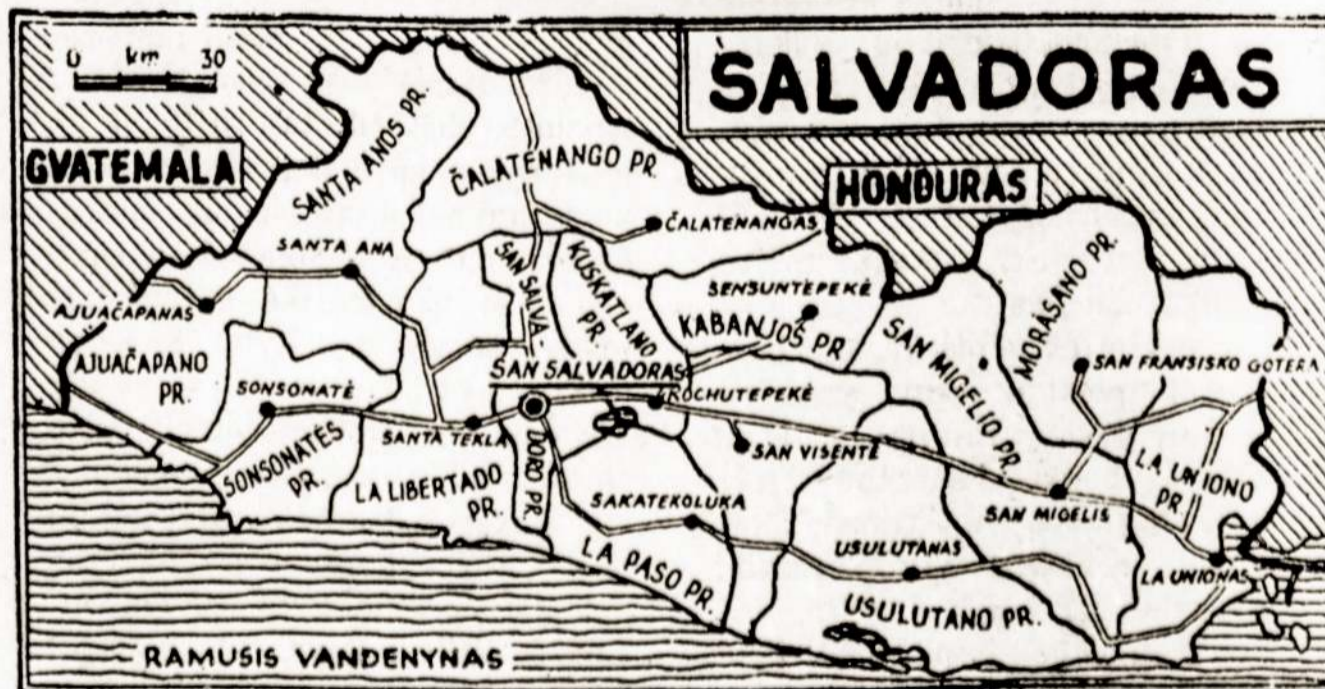
ma pateisinti savo poziciją, naudojo net nacistinių teismų argumentus.

Tuo tarpu, kaip pabrėžė advoka-tas, daugybė dokumentų, taip pat buvusių Buchenvaldo koncentraci-jos stovyklos kalinių liudytojų pa-rodymai nepaneigiamai įrodo, kad E. Telmanas žuvo dėl žiaurais ir klastingai nusikalstamo akto, orga-nizuoto fašistinio reicho vadeivų iniciatyva. Kaip pažymėjo G. Hano-veris, net pati Kelno prokuratūra neįstengia paneigti visų šių doku-mentų ir liudytojų parodymų pag-rįstumo.

Iš dviejų tiesioginių nusikalsta-mos operacijos dalyvių gyvas liko tik V. Otas. 1962 metais, kai jam pirmą kartą buvo isklėta byla, buvęs esesininkas ramiausiai mo-kytojavo vienoje katalikų gimnazi-joje. Dabar šis nusikaltėlis gauna valstybinę pensiją, nes valdžia jį laiko tik "buvusiu valdininku".

J. Pukas

Vasario mėnesį automobilių pardavimas sumažėjo 27.7 procen-to, ko nėra buvę per pastaruosius 20 metų.

Salvadoro Respublika—valstybė Centrinėje Amerikoje. Iki 1821 metų buvo Ispanijos kolonija, kurį laiką buvo sąjungoje su Meksika, Centrinės Amerikos Federacijoje. Šiame šimtetyje daug kartų i Salvadoro vidaus reikalus kišosi Jungtinių Valstijų imperializmas.

Teritorija—21,041 kvadratinis ki-lometras. Tai viena mažiausių plotu Centrinės Amerikos valstybių: nuo toliausio vakarinio taško iki rytinio—260 kilometrų, nuo pietinės iki šiaurinės sienos—105 kilometrai. Nemažą teritorijos dalį užima vul-kaninės kilmės kalnai, aštuntadalį

respublikos ploto dengia džunglės.

Gyventojai—1980 metų duomeni-mis, šalyje gyveno 4,7 milijono žmonių. Tankiausiai apgyvendinta žemyninė Amerikos valstybė (223 gyventojai viename kv. kilometre). Beveik milijonas žmonių gyvena sostinėje El Salvadore, 200 tūkstančių—Santa Anoje, 120 tūkstan-čių—San Migelyje.

Ekonomika—tai silpnai išvystyta agrarinė šalis, labai priklausanti nuo monokultūrų (kavos ir medvil-nės). Nacionalinės pajamos vienam gyventojui—apie 600 Amerikos do-leriu.

Vilnis, 1982 balandžio 1

Nelengva kova

Jau daugiau kaip pusę metų Prancūzijoje vyksta reikšmingos permainos. Valdančioji kairioji vyriausybė laipsniškai įgyvendina plačią socialinių ekonominių perversmų programą, vykdydama tuos pažadus, kurie buvo duoti rinkimų metu. Jau įvestas specialaus pajamų mokesčių geriausiai apmokamų kategorijų gyventojams, padidinti atskaitymai iš naftos monopolijų ir bankų pelnų. Priimtas amnestijos įstatymas, į kurį komunistų iniciatyva įtrauktas svarbus punktas dėl teisių gražinimo visiems profsąjungų aktyvistams, atleistiems pastaraisiais metais už streikų ir kitų darbo žmonių veiksmų organizavimą.

Darbo žmonės su pasitenkinimu sutiko nutarimą šiek tiek padidinti minimalų darbo užmokestį, taip pat pensijas ir pašalpas. Per praėjusį pusmetį sudaryta keliasdešimt tūkstančių darbo vietų valstybiniam ekonomikos sektoriuje, nors tai, žinoma, negalėjo išspręsti nedarbo problemos—dabar darbo neturi daugiau kaip du milijonai žmonių. Priimtas įstatymas dėl laipsniško darbo savaitės sutrumpinimo. Svarstomas klausimas dėl pensijinio amžiaus sumažinimo iki 60 metų, o parlamente nagrinėjamas įstatymo projektas dėl tam tikro namų ir butų savininkų savivaliavimo apribojimo.

Šių ir kitų panašių reformų įgyvendinimui labai įnirtingai priešinosi buržuazijos atstovai, kurie parlamente ir kituose nacionaliniuose bei vietiniuose valdžios organuose atsidūrė mažumoje. Įnirtingiausia kova vyksta dėl dviejų svarbiausių naujovių, liečiančių tiek ekonominę, tiek ir valstybinę šiuolaikinę Prancūzijos struktūrą: tai—kai kurių stambiausių pramonės kompanijų bei bankų nacionalizavimas ir įgyvendinimas kai kurių priemonių vietinės savivaldos sistemai demokratizuoti.

Vyriausybė parengė ir pateikė įstatymo projektą nacionalizuoti penkis stambius energetikos, che-

mijos ir elektronikos pramonės monopolistinius susivienijimus, 36 didžiausius bankus ir dvi finansines kompanijas. Nacionalizavimo programa buvo gana ribota ir jokių būdu neperžengė buržuazinių demokratiškas reformų ribų. Kaip pareiškė Prancūzijos prezidentas F. Miteranas, iki šiol valstybiniam sektoriui teko 12 procentų visų šalies gamybinių pajėgumų, o įgyvendinus šią programą jo dalis sudarys 17 procentų. Be to, pasak jo, per artimiausius penkerius metus neplanuojama imtis jokių kitų priemonių šia kryptimi.

Vis dėl to ir dabartinė nacionalizacija yra Prancūzijai didelis žingsnis į priekį. Kaip rašė laikraštis "Jumanité", ji gali tapti svarbiu veiksmu apribojant stambiojo kapitalo ryškią viešpatavimą ekonomikoje ir kovojant su infliacija.

Svarstant įstatymo dėl nacionalizavimo projektą parlamente, dešinioji opozicija panaudojo vienintelį turėtą ginklą: pateikė nacionaliniame susirinkime (parlamento žemuojuose rūmuose) nepasitikėjimo vyriausybei rezoliuciją. Bet dauguma deputatų ją atmetė, tuo pačiu pritarė įstatymui dėl nacionalizavimo projektui. Dabar jis vėl bus svarstomas senate (parlamento aukštuosiuose rūmuose), kad įgytų įstatymo galią. Opozicija yra bejėgė užkirsti kelią nacionalizavimui, bet gali jį užvilinti ir šiuo tikslu griebiasi visokių gudrybių.

Analogiška buvo įstatymo dėl administracijos decentralizavimo projekto istorija. Šis įstatymo projektas buvo svarstomas parlamente daugiau kaip pusę metų. Stengdamasi užvilinti jo patvirtinimą, dešinioji opozicija pateikė 4000 dokumento pataisų. Ir vis dėl to po ilgos kovos nacionalinis susirinkimas jį aprobavo. Bet buržuazinės partijos nesudėjo ginklų, ir, kaip pranešama, ketina vėl pasinaudoti konstitucine taryba, kad užblokuotų naują įstatymą ta dingstimi, jog jis esąs "nekonstitucinis".

V. Sereika

Nauja iniciatyva dėl ginkluotės sumažinimo

Socialistinės šalys Vienos derybose iškelė naują svarbią iniciatyvą. Oficialiai pateikė "susitarimo dėl ginkluotųjų pajėgų ir ginkluotės savitarpio sumažinimo ir su tuo susijusių priemonių Centrinėje Europoje pirmajame etape" projektą.

Savo pobūdžiu—tai visapusiškas dokumentas, apimantis visus būtinus komponentus susitarimo, kuris įgalina pradėti praktiškai mažinti karinės konfrontacijos lygį Europos žemyno centre. Projektas sintezuoja ir apibendrina ilgų diskusijų Austrijos sostinėje rezultatus. Jame nuodugnai subalansuoti visų valstybių, atstovaujama Vienos forume, socialistinių ir kapitalistinių, didelių ir mažų, turinčių derybose specialų statusą, saugumo interesus.

Kokie gi pagrindiniai susitarimo projekto nuostatai?

Jame aiškiai suformuluotas galutinis derybų tikslas—per du mažinimų etapus sumažinti bendrą kiekvienos šalies (sąjungos) ginkluotųjų pajėgų personalo skaičių iki vienodų kolektyvinių lygių po 900 tūkstančių žmonių, jų tarpe sausumos kariuomenės—po 700 tūkstančių ir karo aviacijos pajėgų—200 tūkstančių žmonių. Tuo

Vilnius, 1982 balandžio 1

J. Pukas

Susitikimas Madride dėl Helsinkio susitarimų

Madride, Kongresų rūmuose, atnaujino darbą Europos pasitarime saugumo ir bendradarbiavimo klausimais dalyvavusių 35 valstybių atstovų susitikimas. Tokius susitikimus 1975 metais Helsinkyje buvo susitarta rengti reguliariai ir juose svarstyti, kaip įgyvendinami Baigiamajame akte užfiksuoti susitarimai bei principai.

Pirmasis toks susitikimas įvyko Belgrade, o sekantį buvo susitarta surengti Madride. Nelengva susitikimo dalyviams buvo dirbti Belgrade, tačiau Madride—dar sunkiau. Šiandien negalima nesutikti su tais politiniais apžvalgininkais, kurie tvirtina, kad žymiai lengviau buvo paruošti Helsinkio Baigiamąjį aktą, negu Madrido susitikimo bendrą komunikatą. Žinoma, reikia turėti galvoje pasikeitusį politinį klimatą planetoje.

Madrido susitikimas faktiškai vyksta jau treči metai. Jis prasidėjo 1980 metų lapkričio 11 dieną ir turėjo baigtis tą pačią metų gruodžio viduryje. Tačiau taip neįvyko. Susitikimo dalyviai du kartus rinkosi praėjusiais metais, tačiau negalėjo susitarti dėl baigiamąjo dokumento. Tebuvo sutarta tik vienu klausimu—susitikimą atnaujinti 1982 metų pradžioje. Kodėl taip atsitiko?

Svarbiausia kliūtis yra ta, kad

Laiko reikalavimas

Derybos Ženevoje tarp Tarybų Sąjungos ir Jungtinių Amerikos Valstijų dėl branduolinės ginkluotės Europoje apribojimo atsidūrė tokioje stadijoje, kai išskyla klausimas: ar jose vyks bergždžia polemika ir bus keliami pasiūlymai, kuriais nesiekama susitarti—taip daro Amerika,—arba pavyks užtikrinti konstruktyvią tų derybų eigą, sutinkamai su lygybės ir vienodo saugumo principais—tai Tarybų Sąjungos pozicija.

Kaip žinoma, Vašingtonas Ženevoje laikosi "nulinio varianto", ką jis dar kartą pakartojo vasario 4 dieną. Remdamasi jo pasiūlymu, Tarybų Sąjunga turėtų vienašališkai likviduoti visas savo vidutinio nuotolio raketas, ne tik esančias Tarybų Sąjungos europinėje dalyje, bet ir dislokuotas rytiniuose šalies rajonuose, kurios nepasiektų nė vieno taikinio Europoje. Žinoma ir tai, kad NATO turi 986 vidutinio nuotolio branduolines raketas, netaikytas į objektus Europoje, o Tarybų Sąjunga tokių raketų turi 975. Jei Tarybų Sąjunga sutiktų su amerikiečių pasiūlymu, tai NATO turėtų didesnę negu dvigubą pranašumą pagal vidutinio nuotolio branduolinio ginklo nešėjų skaičių ir trigubą—pagal branduolinių užtaisų skaičių. Todėl kiekvienam suprantama, kad Tarybų Sąjunga negali sutikti su "nuliniu variantu" ir vienašališkai silpninti savo saugumą.

Kai dėl naujų—572 raketų dislokavimo Vakarų Europoje nuo 1983 metų, tai tuo NATO aiškiai siekia persvaros savo naudai. Tokiu būdu naujomis raketomis Vakarai turėtų pusantrą karto daugiau vidutinio nuotolio branduolinio ginklo nešėjų ir beveik dvigubai daugiau kovinių užtaisų, kurie šiomis priemonėmis gabenami į taikinį.

Vidutinio nuotolio raketų disloka-

JAV ir jų sąjungininkai primetė susitikimui aštrias diskusijas tokiomis klausimais, kurie nieko bendro neturi su Europos saugumo ir bendradarbiavimo stiprinimu. JAV netgi reikalavo, kad susitikime būtų svarstomas išpūstas "Afganistano klausimas".

Tuo tarpu socialistinės, kitos taikingosios valstybės Madrido susitikime pateikė apie 90 vertingų pasiūlymų, kurių pagrindu būtų galima imtis bendrų konkrečių veiksmų saugumui ir bendradarbiavimui mūsų žemyne stiprinti. Labai svarbus socialistinių šalių pasiūlymas sušaukti Europos konferenciją dėl karinio įtempimo mažinimo ir nusiginklavimo. Jeigu būtų susitarta dėl tokios konferencijos surengimo, tai būtų reikšmingas Madrido susitikimo rezultatas.

Deja, JAV, kitos Vakarų valstybės ir šį kartą ketina užkirsti kelią susitarimui. Dabar svarstymui primetamas išpūstas "Lenkijos klausimas". Toną tokiame svarstymui bandė duoti JAV valstybės sekretorius A. Haig, nepašyškstėjęs savo kalboje antilenkiškų ir antitarybinių išpuolių. Taigi Madrido susitikimas atnaujino savo darbą sudėtingomis aplinkybėmis. TSRS, kitos socialistinės šalys atkakliai siekia, kad susitikimas sėkmingai baigtų darbą.

Apžvalgininkas J.

vimą Europoje Pentagonas laiko viena iš priemonių, kurios įgalintų sudaryti pirmo smūgio Tarybų Sąjungai potencialą. JAV tuo tikisi, kad branduolinis karas vyks tik Europoje. Kita vertus, Vašingtono elgesys Ženevoje sudaro įspūdį, kad Amerikai šios derybos reikalingos tik tam, kad nuramintų Vakarų Europoje protestuojančią prieš jos planus visuomenę. Amerikiečiai mano, kad pasirėmę "nuliniu variantu" jie sąmoningai atves derybas į aklavietę pamėgins pateisinti naujų Amerikos vidutinio nuotolio branduolinių raketų dislokavimą Vakarų Europoje nuo 1983 metų.

Deja, laiko reikalavimas yra kitas. Tarybų Sąjungos vadovas Leonidas Brežnevas yra pabrėžęs, kad "branduolinio ginklo Europoje klausimas—tai ne tik žemyno ateities, šimtų milijonų jame gyvenančių žmonių likimo klausimas. Tai ir visuotinės taikos likimo klausimas. Tarybų Sąjunga—už tokio sprendimo ieškojimą prie derybų stalo, kad niekieno saugumui nebūtų pakenkta, o karinės konfrontacijos lygis Europoje mažėtų".

Tarybų Sąjunga Ženevos deryboms skiria labai didelį ir rimtą dėmesį, siekdama, kad jose būtų ne tik sakomos kalbos, bet ir susitariama, Deryboms pasiūlytas naujas Tarybų Sąjungos planas, kuris priimtinas abiem šalims. Juo remiantis, NATO šalys ir Tarybų Sąjunga maksimaliai sumažintų nuo dabartinio lygio—tūkstanties iki trijų šimtų branduolinių raketų skaičių 1990 metais. Vašingtono ir NATO šalių saugumui, sutikus su Tarybų Sąjungos pasiūlymais, negresia joks pavojus. Tačiau, be abejonės, žodis priklauso JAV, nuo jų noro susitarti. Tarybų Sąjunga žengė ženklų žingsnį, kad derybos Ženevoje būtų vaisingos.

Apolinaras Sinkevičius

Vienuolio gimimo šimtosioms metinėms

Antanas Vienuolis-Žukauskas kartu su Kostu Korsaku ir Petru Cvirka.

Antano Vienuolio vardas brangus visiems, kam brangi mūsų literatūra, mūsų kultūros istorija, šiandieninis jos suklestėjimas. Tiek savo kūryba, tiek ir pačiu savo gyvenimu, aktyvia visuomenine veikla A. Vienuolis paliko labai gilų, neišdildomą pėdsaką.

Savo kūryboje A. Vienuolis atspindėjo ilgą mūsų liaudies gyvenimo laikotarpį, nuo kritinio realizmo pereidamas į socialistinį realizmą, pasiekdamas jo aukštumą. Jis—vienas iš žymiausių mūsų senojo kaimo ir naujos, tarybinės Lietuvos gyvenimo vaizduotojų.

Iškilmingas A. Vienuolio gimimo 100-ųjų metinių minėjimas įvyks balandžio 7 dieną Vilniuje, Lietuvos TSR akademiniam dramos teatre. Anykščiųose iškilmingai bus atidengtas paminklas mūsų literatūros klasikui, atidaryta nauja ekspozicija jo memorialiniame muziejuje, kultūros namuose įvyks vakaras.

A. Vienuolio kūryba, jos reikšmė ir vieta mūsų literatūroje plačiai bus nagrinėjama mokslinėje konferencijoje, kurią organizuoja Lietuvos TSR Mokslų Akademijos Lietuvos kalbos ir literatūros institutas drauge su kitomis mokslo ir kultūros istaigomis. Lietuvos TSR valstybinė respublikinė biblioteka rengia didelę knygų ir iliustracijų parodą. Ekranuose pasirodys du nauji filmai, kuriuos Lietuvos kino studija sukūrė specialiai A. Vienuolio gimimo 100-osioms metinėms. Tai—vaidybinė juosta "Arkliavagio dukte" ir dokumentinė—"A. Vienuolis. Pėdsakai kalnuose". Teatruose atnaujinami A. Vienuolio pjesių pastatymai. "Vagos" leidykla ruošia dvi iliustruotas A. Vienuolio knygas—"Paskenduolę", "Padavimus ir legendas". Per artimiausius penkerius metus numatyta išleisti A. Vienuolio "Raštų" aštuonis tomus. Jubiliejui bus išleistas medalis, pašto vokas, specialias laidas skirs Lietuvos TSR valstybinis televizijos ir radijo komitetas.

6

Į iškilmes pakviesti svečiai iš Maskvos, taip pat iš Gruzijos, Baltarusijos, Latvijos, Estijos, kitų respublikų.

Rašytojo sukakties minėjimas nesiribos vien balandžio mėnesio renginiais. Literatūros vakarai, skaityvų konkursai, pokalbiai apie A. Vienuolio kūrybą ištisus metus vyks mokyklose, bibliotekose, kultūros namuose.

Lietuvių literatūros klasiko atminimą pagerbs ir šalies sostinės visuomenė—A. Vienuolio gimimo 100-ųjų metinių minėjimas įvyks Maskvoje, centriniuose literatūros namuose. Rudenį "Kaukazo legendų" autoriaus jubiliejinių renginių estafetę perims Gruzijos respublika: A. Vienuolio atminimui Tbilisyje rengiamas iškilmingas literatūrų draugystės vakaras.

POETO A. MALDONIO KŪRYBOS VAKARAS

Kaune, "Sviesos" leidykloje, įvyko poeto A. Maldonio kūrybos vakaras. Savo naujausius eilėraščius skaitė autorius ir aktorius L. Noreika, užsimezgė įdomus pokalbis apie šiandieninę tarybinę lietuvių poeziją.

Tokie susitikimai su poetais, rašytojais, dailininkais ir kitais menininkais leidykloje rengiami dažnai. Juos puoselėja "Sviesos" pirminė partinė, kitos visuomeninės organizacijos. Renginiuose dalyvauja ir V. Mickevičiaus-Kapsuko spaustuves, kitų apylinkinių kolektyvų darbuotojai.

MUZIEJUS PRIE NEMUNO

Sakių rajono Plokščių vidurinės mokyklos jaunieji kraštotyrininkai, vadovaujami mokytojos Aldonos Isevičienės, surinko daugiau kaip 700 eksponatų. Paminklų apsaugos ir kraštotyros draugijos rajono skyriaus taryba teigiamai įvertino mokinių veiklą ir pritarė jų prašymui įsteigti šioje mokykloje visuomeninį muziejų.

Sis muziejus prie Nemuno—septintasis rajone.

Ukmergės rajono kelių inspektoriai

Vien individualių lengvųjų automobilių Ukmergės rajone yra apie 3800, o kur dar daugiau kaip du tūkstančiai valstybinių ir kolūkių automobilių, kur tūkstančiai traktorių ir motociklų. Ukmergės rajoną kerta dvi sąjunginės reikšmės magistralės, yra daug respublikinių ir vietinių kelių. Eismas čia labai intensyvus. Prieš kurį laiką nuo Vilniaus buvo nutiesta magistralė su dviem judėjimo juostomis. Ja dabar važiuoja daug automobilių, tačiau tranzitinio transporto srutas vis tiek dar labai didelis. O didelių eismo nelaimių čia retai pasitaiko. Avarijų, žinoma, būna (praėjusiais metais 114), bet kranta į akis tokia detalė—1975 metais automobilių avarijose žuvo 25 žmonės, o praėjusiais—8. Tuo tarpu autotransporto per tą laiką padaugėjo beveik dvigubai.

Ukmergės rajono kelių patrulinės tarnybos inspektorių grupė ne tokia jau didelė, iš viso 11 žmonių. Kiekvienas jų turi po būrį pagalbininkų—autoinspektorių visuomenininkų, propagandistų ir visuomeninių komisijų narių. Būtent jiems valstybinės autoinspekcijos poskyrio viršininkas Juozas Puzinskas pirmiausia taria padėkos žodžius.

Aštuonerius metus vadovauja jis rajono autoinspekcijai, ir dar nepasitaikė, kad būtų iškilęs koks rimtesnis konfliktas. Ranka ranson dirba kelių patrulinės tarnybos inspektoriai Marytė Kamziuk, Juozas Sližauskas, Albinas Kaziūnas. Juos vienija bendras bruožas—noras bendrauti ir draugauti su gerais žmonėmis. Glaudūs ryšiai sieja su rajono laikraščio "Gimtoji žemė" žurnalais. Reguliariai du kartus per mėnesį laikraštyje spausdinami straipsniai su rubrika "Sankryža".

Medžiagą parenka patys autoinspektoriai. Jie analizuoja padėtį keliuose ir autoūkiuose, pasakoja apie pirmųjų patyrimą, kritikuoja apsileidėlius. O nuo praėjusių metų pasirodė dar viena rubrika: "Rekomendavo autoinspekcija". Taip laikraštyje atsirado geriausių vairuotojų garbės lenta—pirmūno nuotrauka ir trumpas tekstas. Skaitytojai matė čia Salomėjos Nėries kolūkio vairuotojo Vytauto Razumo, autotransporto įmonės vairuotojo Stanislovo Seiniausko, komunalinių įmonių kombinato vairuotojo Alfonso Baublio ir kitų portretus.

Su pasididžiavimu vairuotojai pasakoja apie socialistinį ienktyniavimą dėl geriausio autoūkio vardo. Ji organizuoja autoinspekcijos darbuotojai. Nugalėtojams įteikiamos gairės. Tarpkolūkinės statybos organizacijos vairuotojai trejus metus iš eilės iškovojo šią gairę, ir dabar ji palikta jiems visam laikui.

Nepamiršta autoinspekcijos darbuotojai ir pačių mažiausių eismo dalyvių. Kiekvienoje vidurinėje mokykloje ir vaikų lopšeliuose darželiuose įrengtos specialios aikštelės. Nuo mažų dienų ugdomi saugaus eismo įgūdžiai. Ar ne todėl ir vaikų nelaimių vis mažėja?

Veiksmingesnės pagalbos laukia autoinspektoriai ir jų padėjėjai iš ūkių, į kuriuos nusiunčiami pranešimai apie eismo taisyklių pažeidimus. Praėjusiais metais į Meskupo baldų kombinatą buvo išsiųsta 30 tokių pranešimų. Atėjo tik 6 atsakymai. Į rajkoopsjungą išsiuntė 35 pranešimus, apsarstyti—8. O Siešikų tarybinis ūkis į 41 pranešimą nereagavo visiškai. Kuo paašikinti tokį abejingumą?

Aleksandras Prokapas

Reidui pasiruošę [iš kairės] VAI kelių patrulinės tarnybos inspektoriaus A. Kaziūnas, Ukmergės rajono VAI poskyrio viršininkas J. Puzinskas ir kelių patrulinės tarnybos inspektoriaus P. Balžekas. A. Krištonio nuotr.

FOTOMENININKŲ PARODA

Plungėje didelį susidomėjimą sukėlė čia veikusi meninės fotografijos paroda. Ekspozicijoje—plungiečių Kosto Silvskio, Aleksandro Kudriaveco, vilniečio Antano Sutkaus, kauniečių—Aleksandro Maciausko, Romualdo Požerkio ir kitų autorių fotografijos—iš viso daugiau kaip penkios dešimtys darbų.

DARBININKIŠKŲ SPECIALISTŲ LAIDA

Panevėžio miesto tarpmokyklinis gamybinio mokymo kombinatas ruošė naują darbininkiškų specialistų laidą. Autošaltkvių, tekintųjų, elektrotechnikų, laborantų, siuvėjų bei kitas specialybes čia įsigijo 630 miesto vidurinių mokyklų moksleivių.

Šį pavasarį specialybės pažymėjimus gaus dar 100 moksleivių. Pastaraisiais metais tarpmokykliniame gamybinio mokymo kombinatė kartu su brandos atestatu specialybes įsigijo beveik pustrčio tūkstančio miesto moksleivių.

VILNIAUS JUSTINIŠKĖSE

Pamatus pirmiesiems namams būsimajame Vilniaus mikrorajone—Justiniškėse pradėjo kloti sostinės namų statybos kombinato kolektyvas.

Naujajame gyvenamajame masyve apsigyvens apie 50 tūkstančių vilniečių. Čia bus statomi penkių ir devynių aukštų namai. Jų apdailai numatyta panaudoti naujus dekoratyvinius elementus. Butų raktus keliems šimtams gyventojų statybinkai perduos jau šiais metais.

MUZIKOS SAVAITĖ KAUNE

Kauno profsąjungų kultūros rūmuose įvyko tradicinė muzikos savaitė. Jos metu surengti šeši koncertai. Naujausius savo kūrinius pristatė respublikos kompozitoriai, koncertavo džiazos muzikos atlikėjai, atvykę iš Vitebsko, Tallino, kitų miestų, taip pat liaudies muzikos ansamblis "Armonika".

Vilnius, 1982 balandžio 1

Reportažas iš Kapsuko cukraus fabriko

Cukraus virėjas A. Vasiliauskas ir šaltkalvis S. Baskakovas.

Kapsuko cukraus fabrikas—seniausia miesto įmonė. Jam jau per penkiasdešimt metų. Sako, jei seniau kapsukietis sakydavo: "Einu į fabriką", visi žinojo, kad jis dirba cukraus fabrike. Dabar miesto pramoniniame rajone nesunku ir pasiklysti.

Naujose pramonės įmonėse dirba daug jaunų žmonių. Užtenka padirbėti dešimtmetį, žiūrėk, jau ir įrašomas į veteranų knygą. Tuo tarpu ne kiekvienas žino, kad Kapsuke labiausiai užsigrūdinusiu, nepalūžusių gyvenimo audrose veteranų reikia ieškoti cukraus fabrike. Ten ir šiandien ištvėringai laikosi dvi vieno kamieno viršūnės. Tai cukraus virėjas Antanas Vasiliauskas, per penkiasdešimt metų su bendradarbiais išviręs beveik pusantro milijono tonų cukraus, ir šaltkalvis Sergejus Baskakovas, kuris savo rankomis tą fabriką statė, kėlė jį iš griuvėsių, praužus karui, montavo įrengimus, atsiųstus iš Maskvos, Ukrainos, Latvijos ir kitų broliškujų respublikų. Ir šiandien jo darbščios rankos, didis patyrimas fabriku labai praverčia.

Penkiasdešimt metų vienoje įmonėje—tai visas žmogaus gyvenimas. Maža pasakyti, kad čia antrieji namai, iš kurių negali pasitraukti, kol remia jėgos. Kas su skaičiuos, kiek išmokyta jaunų darbininkų, kiek išugdyta šaunių pasekėjų, kurie pety petin dirbuojasi su fabriko žilagalviais.

Produktų ceche sutikau vis skubantį ir vis susirūpinusį cukraus virėją Petrą Jusaitį. Prie vakuomo aparato jis atidžiai tyrinėjo sirupo kokybę ir vis šiltu žodžiu minėjo savo mokytoją Antaną Vasiliauską, iš kurio išmokęs ne tik šios specialybės, bet ir atsidavimo savo pareigai.

Vyriausiasis technologas Valdas

Ambraziejus, dar besimokydamas ketvirtojoje vidurinėje mokykloje, fabrike lankydavėsi su visa klase, kuri čia mokėsi darbininkiškos profesijos. Nors sąlygos čia nelengvos, patiko darbštūs, geri žmonės. Vėliau, gaudamas fabriko stipendiją, Kauno Antano Sniečkaus politechnikos specialybę. Dirba ne šiaip sau, kasmet įdiegia naujų racionalizacinių darbų.

Valdas Ambraziejus kaip tikras fabriko šeimininkas aprodė fabriko cechus, dėstė naujus sumanymus ir planus, be kurių neįmanoma pažanga, fabriko rekonstrukcija. Daug įrengimų jau paseno, reikia keisti. Tuo rūpinasi vyriausiasis mechanikas Vytautas Jurkonis. Štai produktų skyriuje pakeitus nuotėkių rezervuarus cukraus gamyba padidės dešimtajai procento, o tai reiškia, kad per sezoną bus pagaminta papildomai tiek cukraus, kiek suvartoja Kapsuko miestas beveik per mėnesį.

Artimiausiuose planuose—naujas priestatas, kuriame bus montuojama difuzijos stotis. Senosiose difuzijos patalpose įrengus syvų valymo skyrių, fabrikas galės per parą perdirbti 1700 tonų cukrinių runkelių. Svarbiausias rekonstrukcijos tikslas—ne tik pagerinti technologinius procesus, bet ir padidinti fabriko pajėgumus, kad įmonė būtų pajėgi perdirbti visus cukrinius runkelius, auginamus Kapsuko zonoje.

Siemetinis cukrinių runkelių perdirbimo sezonas baigėsi sėkmingai. Dabar jau perdirbama importinė žaliava—cukrus pufabrikatis, gaunamas daugiausia iš Kubos. Jau ketvirtis amžiaus, kai, ėmus perdirbti Kubos žaliavą, pasibaigė gamybos sezoniskumas. Fabrikas dirba ištisus metus, išskyrus pertrauką remontui.

Juozas Meškauskas

Panevėžio "Tulpės" įmonė

"Didinti plataus vartojimo prekių gamybą, plėsti jų asortimentą,— tokias eilutes į 1982 metų socialistinius išpareigojimus įrašė Panevėžio "Tulpės" suvenyrų gamybos įmonės kolektyvas. Išpareigojimai sėkmingai vykdomi. Vartotojams šiemet jau pateikta 40 pavadinimų naujų gaminių.

Panevėžiečių suvenyrai turi didelę paklausą. Jie ne kartą buvo eksponuojami parodose šalyje ir užsienyje, sulaukė gero įvertinimo.

Šiemet įmonėje pradėtos austi naujų raštų staltiesės, įvairios servetėlės, lūvatiesės, takeliai ir kt. Gamyboje plačiai pradėta naudoti vietinė žaliava. Į įvairias servetėles, takelius įkomponuojamos smilgos, meldai. Smilgas ir meldus renka patys darbuotojai. Panaudojus šią gamtos dovanotą žaliavą, Vilnis, 1982 balandžio 1

gaminys buna puošnesnis, patrauklesnis. Kolektyvas gali pasidžiaugti, kad įmonėje gaminami suvenyrai iš trikotažo jau ženklinami indeksu "N"—naujiena. Suvenyrų gamintojai šiemet planuoja pusę savo produkcijos asortimento atnaujinti. Diegdami našesnes stakles, taikydami tobulesnę audimo technologiją, jie užsibrėžę pagaminti produkcijos už 200 tūkstančių rublių daugiau negu pernai.

Plataus vartojimo prekių gamybai didelis dėmesys skiriamas ir kitose miesto pramonės įmonėse.

Netrukus pirkėjus pasieks visa serija "Ekranų" gamyklos krištolinių indų. Šiemet plataus vartojimo gaminių asortimentą numato atnaujinti VLKJS 50-mečio kabelių, tiksliosios mechanikos, kitos miesto pramonės įmonės. V. Stašelis

Spartūs chemijos pramonės žingsniai

Kėdainių chemijos gamykloje pradėjo veikti fosforo rūgšties kompleksas—vienas didžiausių Tarybų Sąjungoje. Jis per metus gamins 110 tūkstančių tonų produkcijos, kuri įgalins beveik trečdaliu padidinti kolūkiams bei tarybiniam ūkiams skirtų labai efektyvių trąšų—amofoso išleidimą.

1939 metais Lietuvoje viename ariamos žemės hektarui teko vos po penkis kilogramus azotinių trąšų, ir visas jas reikėdavo įsivežti iš užsienio. Nedaug trąšų—apie 40 tūkstančių tonų per metus išleisdavo ir prieškarinė Klaipėdos superfosfato gamykla. Dabar gi mineralinių trąšų gamyba yra svarbiausia respublikos chemijos pramonė, kuri šiemet švęs savo dvidešimtmetį, "Profesija". Vien Jonavos "Azoto" gamykloje per metus pagaminama daugiau kaip 2 milijonai tonų derlingumo vitaminų. Ką tai reiškia, nesunku įsivaizduoti: viena tona trąšų padidina derlių maždaug 1,3 tonos.

Trąšų gamyba tiek Kėdainiuose, tiek ir Jonavoje ir ateityje didės. Įmonėse bus paleisti nauji pajėgumai, rekonstruoti seni, gerės darbo sąlygos.

Didelę paramą žemės ūkiui teikia ir mokrobiologijos—vienos jauniausių chemijos pramonės šakų—įmonės. Neseniai statybininkai pradėjo darbuotis Kėdainių biochemijos gamykloje. Čia iškilis stambūs cechai, kurie žymiai daugiau tiesis žemdirbiams pašarinių mielių. Viena jų tona, panaudota kaip priedas prie pašarų, sutaupo iki 7 tonų grūdų.

Didžiulę ekonomiją duoda ir seniai pradėjusi veikti Mažeikių naftos perdirbimo gamykla. Specialiais vamzdiniais iš tolimo Sibiro atkeliavęs "juodasis auksas" prie Varduvos krantų virsta pramonei, transportui, žemės ūkiui ir kitoms reikėms būtiniais produktais: benzinu, dizelinu kuru, mazutu. Dar visai neseniai juos tekdavo atsivežti iš kitų šalies rajonų, o tai kainavo pustučio karto brangiau.

GEN. VLADAS KARVELIS

mėnesiais brigados generolas V. Karvelis vadovavo Lietuvos liaudies kariuomenės antrajai pėstininkų divizijai, buvo Kauno igulos viršininkas.

1941 metų antrą pusmetį jis tobulino savo karines žinias Maskvoje, Aukštųjų vadų kursuose prie Rudonosios Armijos Generalinio štabo akademijos, 1942 metus sutinka kaip Frunzės karo akademijos dėstytojas.

Susikūrus 16-ajai lietuviškajai divizijai, V. Karvelis skiriamas vado pavaduotoju, 1943-1944 metais vadovauja divizijai. Oriolo ir Kursko kautynės, mūšiai Baltarusijoje, Lietuvos, Lenkijos, Cėkoslovakijos vadavimas—toks generolo majoro V. Karvelio kovų kelias.

Po Didžiojo Tėvynės karo V. Karvelis pusantro dešimtmečio vadovavo Vilniaus valstybinio V. Kapsuko universiteto karinei katedrai. Nuo 1962 iki 1976 metų dimisijos generolas majoras V. Karvelis buvo Lietuvos kultūrinio ryšių su tautiečiais užsienyje pirmininkas. Jis parašė knygą apie Lietuvos išvadavimą iš hitlerininkų okupacijos, daug straipsnių kariniais klausimais. Is "L. ir I."

SENOJO ZAPYŠKIO JAUNYSTĖ

Kas prieš karą vieškeliu keliaudavo iš Kauno į Sakius, tas būtinai pravažiudavo pro Zapyškį. Mediniai namukai abipus vieškeliu, malūnas, lentpjūvė, vaistinė, pradžios mokykla, kelios krautuvėlės—štai ir visas miestelis. Vienintėle jo įžymybe buvo sena, dar Vytauto laikais statyta, bažnyčia. Nuo XX amžiaus pradžios neveikianti, apleista, Nemuno potvynių griauinama...

Dabar Zapyškis—jo vardu pavadinto didelio ir turtingo kolūkio centras. Ant kalno išaugusioje naujoje gyvenvietėje įsikūrė tris kartus daugiau žmonių, negu senajame Zapyškyje.

Darbštūs Zapyškio žmonės ne itin derlingose panemunės žemėse, jas sukultūrinę, išaugina gausius javų, bulvių ir daržovių derlius. Parduoja valstybei daug pieno ir mėsos. Pajamų užtenka ne tik gamybinių objektų statybai, technikai ir trašoms pirkti—ūkis turi pinigų ir kitiems reikalams. Juos panaudojus, išasfaltuotos Zapyškio gatvės, įrengti vandentiekis, centrinio šildymo sistema. Skiriama lėšų saviveiklininkų drabužiams, muzikos instrumentams įsigyti, ekskursijoms.

Mūriniai kolūkiečių namai, apvertti dekoratyvinėmis tvorelėmis, skendi soduose. Butuose—televizoriai, modernūs radijo aparatai, talpūs šaldytuvai, gražūs baldai. Aštuonmetė mokykla, biblioteka, am-

bulatorija, valgykla, parduotuvės, buities tarnybos punktai—čia gyvenančių žmonių paslaugoms.

Gyvenvietė gražiai tvarkoma, jauki, todėl joje mieliai kuriasi jaunos šeimos. Viena gatvė pavadinta skiriami butai jaunosioms šeimoms. Kartu su vestuvinėmis dovanomis raktus nuo patogių butų gavo traktorininkas Juozas Buragas, mechaninių dirbtuvių darbininkas Jonas Borisevičius ir kiti kolūkiečiai.

Naujojo Zapyškio pasididžiavimas—zoniniai kultūros namai. Grakštus ir erdvus mūras su stilingu bokštu iš toli matomas. Kas vakaras į savąjį kultūros židinį renkasi scenos, dainos ir šokio mėgėjai. Repetuoja garsieji Zapyškio dūdorai—seniausias Kauno apylinkėse saviveiklinis kolektyvas. Rūmai papuošti Zapyškyje gyvenančios liaudies menininkės Danutės Valatkienės tapytais paveikslais.

Savuose kultūros namuose zapyškietėi pamato ne tik ūkio saviveiklininkų pasirodymus. Čia dažni svečiai—geriausi respublikos meniniai kolektyvai. Namų scenoje yra viešėje Vilniaus, Kauno ir kitų miestų teatrai.

O kaip senoji bažnyčia?

Pastatius Kauno hidroelektrinę, senajam statiniui nebaisūs potvyniai. Bažnyčia pripažinta sąjunginės reikšmės architektūros paminklu, rūpestingai restauruota.

Z. Mikalauskas

Kaune yra 17 vaikų ir paauglių sporto klubų, kurių įvairias sekcijas lanko daugiau kaip trys tūkstančiai moksleivių. Vienas geriausių mieste tokių klubų yra "Liepsnelė", esanti Panemunės rajone. Vaikai ypač mėgsta žaisti ledo rutulį. Jiems įrengtos ledo aikštelės, parūpinta inventoriaus. Trijų amžiaus grupių jaunuosius ledo ritulininkus treniruoja pedagogas organizatorius R. Kerutis ir treneris visuomenininkas S. Martišius. Jų auklėtiniai kasmet dalyvauja varžybose, ne kartą tapo nugalėtojais miesto ir Panemunės rajono pirmenybėse, buvo ir respublikos čempionais.

Nuotraukoje: "Liepsnelės" komanda, "Aukšinio ritulio" varžybų nugalėtoja su treneriu S. Martišiumi. K. Jurelės nuotrauka

DĖKA BROLIŠKŲ RESPUBLIKŲ PARAMAI

Lietuvos TSR valstybinio plano komiteto chemijos pramonės skyriaus viršininkas Algimantas Petronis gerai prisimena 1959 metų pavasarį, kai didžiuliame lygiame lauke netoli Kėdainių statybininkai paklojo pamatus pirmiesiems chemijos kombinato korpusams.

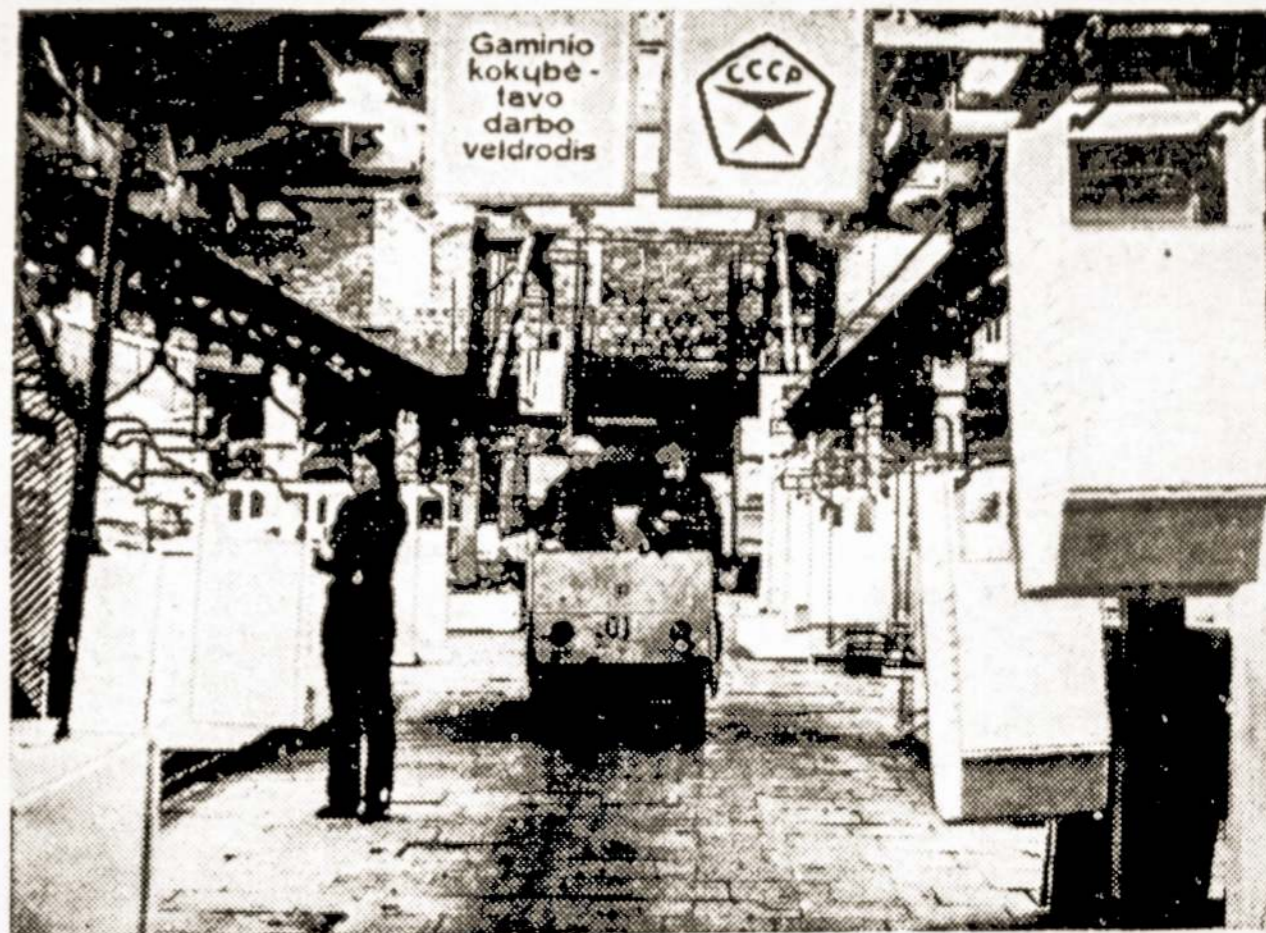
Praėjo keleri metai, ir štai viena 1962-ųjų gruodžio naktį Kėdainiuose buvo gautos pirmosios tonos sieros rūgšties. Ši diena tapo Tarybų Lietuvos didžiosios chemijos gimimo diena...

—Kartu su mūsų statybininkais, mokslininkais Kėdainių chemijos gamyklą kūrė visų broliškų respublikų atstovai,—sako A. Petronis.—Įmonės projektą paruošė Ru-

sijos Federacijos specialistai, įrengimus atsiuntė Maskvos, Leningrado, Sverdlovsko, Kijevo, Jerevano mašinų gamybos įmonės. Šimtai darbininkų neįprastos chemiko specialybės mokėsi garsiuosiuose Tarybų Sąjungos pramonės centruose.

Siandien tai jau istorija. Respublikos chemijos pramonė dabar kasmet išleidžia daugiau kaip 3 milijonus tonų mineralinių trašų; keliolika tūkstančių tonų dirbtinio pluošto, daug prekių buičiai, plastmasinių dirbinių. Išsifruokime tik vieną skaičių: Kauno Spalio 50-mečio dirbtinio pluošto gamykla per metus išleidžia tiek produkcijos, iš kurios galima pasiūti 50 milijonų moteriškų suknelių ar kostiumėlių.

"V. L."

Alytaus šaldytuvų gamyklos specialistai sukonstravo naują buitinių šaldytuvų "Snaigė-15e". Jis yra modernesnis už dabar gaminamas "Snaiges". Naujųjų kameros daromos iš polistirolo, lentynos reguliuojamos pagal norimą aukštį. Automatiškai atitirpsta šaldymo kameroje susikaupianti sniego danga.

Nuotraukoje: Šaldytuvų surinkimo cecho vaizdas.

M. Baranausko nuotrauka

IŠ SENOSIOS ŽEMAITIJOS PRAEITIS

Telšių rajone telkšo nedidelis Biržulio ežerėlis, apsuptas Daktarėškių, Kalniškių, Pabiržulio kaimais. Nuo seno tose apylinkėse žmonės įdomių dalykų surasdavo—žiūrėk, artojo noragas kokių molinių šukių išvertė ar vaikai, belakstydami po laukus, kaulinių daiktų liekanų parsinešė. Šie radiniai mokslininkams į rankas pateko beveik prieš penkiasdešimt metų. Archeologai nustatė, kad tai akmens amžiaus gyventojų darbo ir buities įrankiai, surado ir pažymėjo jų stovyklos ribas. Tačiau dar daug paslapčių slypėjo po palyginti nestoru žemės sluoksniu. Žilos praeities pasaulis atsiskleidė visai neseniai, atliekant kruopščius kasinėjimus.

Ejo aštuntasis tūkstantmetis prieš mūsų erą. Ledynai jau senokai buvo pasitraukę į šiaurę. Negilios ežero įlankos pakrantėje, tarp kalvų, kurios saugojo nuo šaltų vėjų, lietaus, teikė daugiau saulės šilumos, įsikūrė čia atklydę žmonės. Ežeras juos maitino žuvimi, o tankiose giriose buvo gausu žvėrių. Ateiviams čia patiko ir jie apsisusto visam laikui. Slinko metai, keitėsi kartos. Dabartinio Biržulio apylinkėse vis gausėjo naujakurių. Kai prie ežero buvo užimtos visos patogiausios vietos, gyvenvietės nusitęsė į Drujos, Virvytės upių pakrantes. Žmonės jau mokėjo daugiau amatų: iš medžių rentė trobas, lipdė molinius indus, o tarp darbo įrankių atsirado kaplys, kauptukas, kiti žemės dirbimo padargai. Nedidelė pirmoji stovykla išaugo iki didžiulės tų laikų gyvenvietės—bendruomenės...

Šią istoriją iš kelių tūkstančių radinių "perskaitė" Lietuvos TSR istorijos ir etnografijos muziejaus archeologas Adomas Butrimas.

Mokslininkai priėjo išvados—akmens amžiuje ežero pakrantėse įsikūrę žmonės buvo pirmieji dabartinės Žemaitijos gyventojai. Vėliau atsikėlė iš kitų vietų ateiviai išmokė senbuvius auginti gyvulius, žemdirbystės, pastarieji perdavė jiems savo išmintį apie medžioklę, žvejybą. Apie mūsų protėvių polinkį į meną, grožį liudija įvairiausi piešiniai ir ornamentai, kuriais gražino puodus, dubenis, ašočius. Mo-

terys mėgo puošti gintaro karoliais, sagėmis, drabužius pajvairindavo nugalėtojų gintaro sagutėmis, o apsaugojimui nuo nelaimių daugelis nešiojo amuletus.

Įvairių sričių mokslininkų susidomėjimą sukėlė pirmųjų žmonių laidojimo vieta, kurioje rastas gerai išsilaikęs jaunos moters skeletas. Tai antroji vieta Lietuvoje, kur iki mūsų dienų išliko akmens amžiaus žmogaus palaikai. Pirmoji atrasta Svenčionių rajone, netoli Kretuono ežero. R. Grumadaite

Los Angeles, Cal.

Sausio 27 d. turėjome LDS 35 kuopos ir LLD 145 kuopos susirinkimą. Visiems nariams buvo išsiuntinėti pakvietimai, bet, išskyrus valdybą, į susirinkimą atsilankė 4 nariai. Jauni žmonės, kurie LDS kuopoms priklauso, užsimoka ir susirinkimų nelanko, kai kurie gyvena toli, o senieji nepajėgia lankyti susirinkimų—tai serga, bei nebenturi energijos. Pirmininkė Ana Bernotienė sunkiai serga. Mirus M. Steiniui, protokolų sekretoriaus neturėjome, nebuvo iš kō išrinkti. Vladas Raila, nors nenarys, apsiėmė mums pagalbėti, bet dabar jau ir jo netekome. Railai pardavė savo namus ir išsikraustė gyventi į Hemet, Cal., 90 mylių nuo Los Angeles. Aš dirbu du darbu—finansų sekretorės ir išdininkės ir neturiu tiek energijos, kai kada suslūbuoja sveikata.

Matydami, kad ilgai laikytis negalėsime, nutarėme sušaukti susirinkimą. Mūsų kuopos neturi pinigų, bet mes turime Adolfo Dočkaus palikimą, kurį mums paliko sakydamas, kur matysite reikalą, ten pinigų aukokite. Taigi abi kuopos aukojame Raudonajam Kryžiui, Vėžio ligų tyrinėjimui, Salvation Army ir mūsų spaudai.

Nors į susirinkimą tiek mažai narių atsilankė, mes vistiek nutarėme likusius pinigus padalyti perpus "Laisvei" ir "Vilniai".

Visiems nariams išsiunčiau laiškus su LDS Centro adresu ir pranešiau kiek kas turi mokėti. Tad nariai nuo dabar turės siųsti duokles į Centrą. Pranė Sakalienė Vilnis, 1982 balandžio 1

TARP MŪSŲ

— Iš Livingston, N. J., telefonu paskambino Mildred Stensler. Pasiteiravusi apie mano ir Louis sveikatą, papasakojo, kad jos vadovaujamas "Aido" choras ruošiasi minėti savo 70-ąsias metines. Tai gal bus vienas iš ilgiausiai gyvuojančių pažangių lietuvių chorų.

— Džiugu pranešti, kad Anna Jokubkienė po skaudžių susitrenkimų grūniant laiptais į rūšį sustiprėjo. Žinoma, dar ilgai jai tie susitrenkimai atsilies. Dabar vėl lanko Cook County ligoninės kliniką kamuojama artrichio.

— Kaip žinia, buvusiai "Vilnies" talkininkei Helen Bordner buvo padaryta operacija kojoje—išpjauta minkšta karpa. Nereikėjo jai atsigulti į ligoninę, bet kas esate turėję kojoje tokią karpą, žinote koks skausmas ir nepatogumas vaikščioti, nors ir dėvint specialius batus.

— Draugas Matecun buvo užėjęs į "Vilnies" raštinę. Pasimokėjo prenumeratą už dvejus metus ir \$6 paliko aukų. Kovo pradžioje jam buvo padaryta trūkio operacija. Po operacijos jaučiasi gerai.

— Kovo 7 d. įvykusiam parengimui-banketui maistą supirko ir paruošė A. Vaitkienė, Helen Pajūnas ir P. Malinauskienė. Banketo išvarkėse Vaitkienė "Vilnies" salės langų užuolaidas parsinešus namo išplėvė ir per banketą turėjome vėl pakabintas ir švarias.

— Draugas A. Dilkus, nors gyvena toli, Hobart, Ind., bet retas atsitikimas, kad jis neatvyktų į ruošiamus parengimus pasimatyti bei pasižnekti su draugais ir pažįstamais. Į vadininkams pagerbti banketą irgi buvo atvykęs.

— Tenka pranešti, kad gyvenanti Los Angeles, Cal., laikraščio skaitytoja ir per metus metus buvusi vadininkė Anna Bernat perėjo gyventi į senelių namus. Kadangi ji turi daug draugų ir pažįstamų, kurie, be abejojimo, nori su ja susisiekti, duodame jos adresą: Anna Bernat, c/o Regency Manor, 3348 Descanso Drive, Los Angeles, Cal. 90026.

— Plačiai žinoma Martha Marquardt vis dar beveik apakus. Neseniai buvo pas akių specialistą. Laukia, ką jis pasakys. Specialisto gydytojo nuomone, nėra akių "cataract" ir operacijos gal nereikės kaip nuo tokios ligos.

— Albertina Jakienė vis dar pilna energijos, nors ir kamuojama arthritu. Balandžio 6 d. jis minės savo 88-ąsias gimimo metines.

Nellie

Detroit, Mich.

BIZNIERIAI

Moterys investatorės turėjo savo mėnesinį susirinkimą vasario 13 d. Topinkas valgykloje pietų metu.

Vyrai investatoriai-biznieriai savo susirinkimą turėjo vasario 13 d. vakare Chuck ir Minnie Tvaskų namuose. Po susirinkimo namų šeimininkė Minnie Tvaska visiems davė skanią vakarienę.

SORORITY

Jaunų moterų čiagimusių klubas turėjo savo mėnesinį susirinkimą Minnie Tvaska namuose. Po susirinkimo visos buvo pavaišintos.

Vilnis, 1982 balandžio 1

Namų šeimininkei Minnie Tvaskai pagelbėjo Josephine Milus ir Jerry Alfiero.

JAU NAMIE

Mano mamytė Teofilė Masienė jau namie. Per pastaruosius keturis mėnesius daug dienų praleido Harper ligoninėje. Lapkričio 25 d. parpuolė namuose ir sulaužė kojos klubą. Buvo padaryta operacija lapkričio 27 d. ir ligoninėje gulėjo iki gruodžio 21 d. Parvažiavus namie jautėsi blogai. Vasario 17 d. vėl pateko į ligoninę su greitąja pagalba, nes smarkiai sušlubavo širdis. Per dideles kelių daktarų pastangas pagaliau pasveiko kovo 5 ir sugrįžo į namus. Tai buvo didelė šventė, nes kovo 4 d. ligoninėje ji minėjo savo 88 metų amžiaus sukaktį. Linksma turėt ją namuose.

LDS BOWLERIAI

LDS bowleriai (kėglio lošikai) atliko savo pamokas Mercury Lanes vasario 20 d. ir suvažiavo pailsėt bei pasilinksmit į Detroito Lietuvių Klubą. Dovanos bilietus pardavinėjo Ruth Gugas dovanabutėlip stiprosios aukojo Josephine ir Al Urbon, o laimėjo Emma Rye. Virtuvėje visą valgį aukojo Josephine ir Al Urbon, skanumynų stalą prirengė ir aukojo Angie ir Stewart Riddel šeima ir Ruby Jeske. Šeimininkės pardavinėjo šį aukotą valgį ir gerą sumą pinigų surinko bowlerių išdui.

MIRĖ WALANTIS

Gavome žinią, kad gruodžio 19 d. mirė Petronėlė Z. Walantis, sulaukus 90 metų amžiaus. Kai velionė sunkiai susirgo gyvendama viena savo namuose, tai jos sūnus George Grice išsivežė ją gyventi pas save Toms River, New Jersey. Ten ji ir mirė. Velionė buvo narė Detroito Lietuvių Klubo ir Detroito Moterų Pažangos Klubo. Skaitė laikraštį "Vilnis" iki mirties. Kuomet gausime daugiau žinių apie jos mirtį, prisiminsime ją Klubo susirinkime.

MIRĖ ANSKAITIENĖ

Vasario 10 d. š. m. Rivergate Convalescent Center mirė Agnes (Naujokiūtė) Anskaitienė (Katis), sulaukus 94 metus. Buvo pašarvota Charles Step (Stepanausko) laidotuvių namuose ir palaidota vasario 15 d. Woodmere kapinėse. Vasario 14 d. Dr. David Berger kopyčioje buvo atsisveikinta su velione. Velionė gimė 1887 m. balandžio 15 d. Suvalkų gubernijoje, Višakio parapijoje, Simokių kaime, kaip Agota Naujokiūtė. Dideliame nuliudime paliko sūnų Bronių Katis gyv. Annandale, Virginia, dukrelę Nellie Anskaičiūtę Erickson Detroit, anūkę Diana C. Herrick ir jos šeimą, dukterėčią Frances Birštoniūtę Berger ir jos šeimą, daug giminių Baltimore, Maryland, ir Tarybų Lietuvoj. Per daug metų, iki pagedo akys, velionė skaitė laikraštį "Vilnis". Taipgi buvo narė ALDLD 52 kp. ir Detroito Moterų Pažangos Klubo.

Detroitiečiai atsimena velionės dukrelę Nellie Anskaičiūtę Erickson, kuri mokino grot pianinu, mokino Moterų Pažangos Klubo chorą, AZVD, vyrų chorą. Kai dar buvome jauni ir Detroito įvykdavo daug koncertų su svarbiais dainininkais iš kitų miestų, Nellie Anskaičiūtė Erickson jiems akompanuodavo pianiniu.

LDS SUSIRINKIMAS

Kadangi balandžio 11 d. bus velykos, tai LDS 21 kp. susirinkimas perkeltas ir įvyks pirmą sekmadienį, balandžio-April 4 d. 11 val. ryte Detroito-Lietuvių Klubo patalpose.

MOTINŲ DIENA

Kaip visuomet, taip ir šįmet Detroito Lietuvių Klubas rengia banketą pagerbimui visų motinų sekmadienį gegužės 9 d. motinų dieną (Mother's Day). Tikime, kad klubo šeimininkės prirengs skanius pietus, ir visos motinos bus gražiai pagerbtos. Būtų gerai, kad motinos su savo šeimomis šiame bankete dalyvautų ir praleistų dieną su savo mylimaisiais. **Stefanija**

Iš Vakarų Vokietijos

BEDARBIAI

Pagal kas mėnesį vokiečių darbo biržos (Arbeitsamt) išleidžiamą statistiką, dabar Vakarų Vokietijoje yra beveik du milijonai registruotų bedarbių. Kažin kaip nepastebėjau, nes Frankfurtas darbais palyginant gerai aprūpintas, kad šita bedarbių banga užliejo ir lietuvių eiles. Mūsų žmonės, pasirodo, bedarbystę laiko asmenine kalte, todėl užtrunka ilgesnis laikas, kol sužinai tas ar ta prarado darbą. O juk lietuvių yra geri darbininkai. Bedarbystę palietė ne tik parankinį darbą turinčius, bet ir žmones su gerom kvalifikacijom. Paprasčiausias dalykas, jie dabar kaptalistinei sistemai nėra reikalingi. Kai kas dar aiškina, kad kas darbo ieško, tas ir randa, bet kad Vokietijoje vienai laisvai vietai pagal statistiką tenka šešiolika bedarbių, tai tas aiškinimas pasidaro daugiau negu naivus.

Kituose kraštuose, kur irgi netrūksta bedarbių, į bedarbius žiūrima tolerantiškiau. Todėl bedarbiai žmonių ir propagandos nenuvaromi į beviltišką, kartais tragišką situaciją. Geriausias vaistas vėl gauti nuolatinio darbo. Nieko nepadedą kad ir geriausia bedarbio pašalpa.

TEVIŠKĖ

Kaip ir kasmet, šiais metais per velykas Vilniaus "Tėviškės" draugijos kvietimu jaunimo ir Vasario 16 gimnazijos mokinių grupė vyks ta į Lietuvą. Į tą kelionę prisirašė daugiau, negu "Tėviškė" gali priimti. Paskutiniu metu, ypač Amerikos dešiniųjų lietuvių tarpe, vis buvo ir yra kalbama bei rašoma prieš tokias keliones. Bet tai nepaveikia. Tik dar vienas grūdas kartumo į žmones įmestamas. Labai gražu, kad "Tėviškės" draugija kasmet kviečia jaunimą į Lietuvą. Tai daugeliui pirmas žingsnis į tėvų ar protėvių žemę. Taip susidarė jau ne viena ilga draugystė su Lietuvos žmonėmis.

PASAKOS

Litauische Volksmaerchen, Eugen Diederichs Verlag, Düsseldorf/Köln. 28 markės. Apie šią lietuvių liaudies pasakų knygą trumpai užsiminiau "Vilnyje". Šias 77 lietuvių liaudies pasakas į vokiečių kalbą vertė Jochen D. Range. Jis slavistiką ir baltistiką studijavo Berlyno ir Müncheno universitetuose. Autorius gimęs 1941 metais. 1975 gilinio savo žinias Vilniaus universitete. Kaip iš spaudos žinoma (Die Raute, Lietuvos vokiečių laikraštis), autorius turėjo susitiki-

mą su Lietuvos vokiečių publika ir ten buvo kalbėta apie jo knygą. Kad jis būtų susitikęs su lietuviams, neteko girdėti. Tikriausia vengiam, nes jis studijavo Vilniuje . . .

Kaip ir daugelis, aš tikrai vieną lietuvišką pasaką žinojau, Eglė žalčių karalienė. Tai buvau visai nustebęs kokių idomių lietuviškų pasakų turime. Sužinojau, kodėl šv. Petras neturi plaukų, ir daug ko kito.

Verta šią knygą skaityti.

MINEJIMAS

Keletą metų nelankiau minėjimų. Nustebau, kad per tą laiką niekas esminio nepasikeitė. Tos pačios ilgos kalbos, tos pačios dainos, tie patys . . . Tikrai per šį centrinį Vasario 16 minėjimą buvo sutraukta tiek žmonių, kiek aš savo laiku sugebėjau vien Bonn-Köln apylinkėje suvilioti. Atrodo, idėja nusi-valkioja. Be to žmonės sueina ne dėl tos šventės, o nori pabendrauti, pasižnekti. Labai krito į akį, kad lietuvių tarpe atsirado tas "neokonservatizmas", kuris Amerikoje dabar labai populiarus. Tai konfrontacija ar ignoracija prieš viską, kas yra iš dabartinės Lietuvos. Pastebėjau daug naujų veidų. Pasirodo vis dar daug naujų žmonių šeimyniniais ir kitais sumetimais atvyksta į Vokietiją. Taip buvo anksčiau, taip tikriausia bus ir ateityje.

Vokietijos lietuviai buvo visuomet pažangesni, negu kitų kraštų tautiečiai. **Romas Šileris**

MIAMI, FLA.

Vasario 17 d. LLD 75 kp. turėjo bazarą ir pietus Lietuvių Socialinio klubo salėje. Gal ne tiek, kiek kitais metais, bet publikos susirinko nemažas būrys. Finansiškai parengimas buvo sėkmingas.

Pietus pagamino Alekas ir Valentina Nevins. Nuo pietų liko gražaus pelno, nes Alekas su Valentina savo darbą aukojo bazarui. Bilietus pardavinėjo J. Zutra. Prie stalų patarnavo Julija Lazauskienė ir Natalija Iešmantienė. Kitos draugės joms padėjo. Virtuvėje padėjo dirbti Helen Chalkis ir dar kelios.

Tenka pastebėti, kad šį kartą kaip LLD kuopos nariai, taip pritarėjai bazarui suaukavo daug daiktų. Prie bazaru stalų dirbo N. N. Iešmantienė, Bertha White, Mildred DeVos, Amelija Aimoto, M. Navickas, Marie Koch ir Jonas Smalenskas.

Daiktų bazarui aukavo F. ir H. Mankauskai, J. ir J. Stroliai, St. Danis, Mr. Perez, A. Aimantienė, M. Bruzas, S. Kanapė, V. A. Nevins, P. Suplevičius, J. Lazauskienė, B. White, H. Dimitrenko, N. N. A. Iešmantai, V. Vance, M. Novitsky, H. I. Chalkis, U. Daugirda, A. Surmay ir dar gauta iš Juliaus Krasnicko palikimo.

Pinigais aukavo: po \$20 Stella Danis, Carl Becker, \$18, M. ir J. Paukštaičiai, po \$10 H. Mankauskas, J. Smalenskas, Peter ir Marcella Pocius, Nellie Tamošiūnas, A. ir M. Iešmantai, Joe Krupp, po \$5 Mildred De Vos, Joe Zutra, Uršulia Daugirda, J. Lazauskienė ir A. Aimonienė. Viso suaukavo \$143.

LLD 75 kuopos vardu širdingai aciu visiems, kurie prisidėjote aukomis bei darbu. Atsiprašau, jeigu nesuminėjau visų, nes negalėjau visur būti ir pastebėti kas ką dirbo. **M. N.**

WE CANNOT REMAIN SILENT

The American people cannot permit another Vietnam, and all Pres. Reagan's denials to the contrary, El Salvador "can become another quagmire for America."

The following mailgram was dispatched to Pres. Reagan, March 9th:

Pres. Ronald Reagan
White House
Washington, D. C.

STOP MILITARY AID TO EL SALVADOR. BEHEADING OF MEN, WOMEN AND CHILDREN BY EL SALVADOR GOVERNMENT TROOPS REPREHENSIBLE. DO YOU WANT BLOOD OF INNOCENT VICTIMS ON AMERICA'S HANDS?

AMERICAN PEOPLE WILL NOT TOLERATE INTERVENTION IN EL SALVADOR, GUATEMALA, NICARAGUA OR CUBA.

THIS IS NOT A B MOVIE. THESE ARE AMERICAN LIVES YOU ARE RISKING.

Nellie De Schaaf

RAŠO MARY PALEVIČIENĖ

Iš gyvenančios Herrin, Ill., Mary Palevičienės laiško duodasi suprasti, kad jos sveikata pagerėjusi. Prieš kelerius metus ji buvo smarkiai sunegalavusi dažniais sąmonės praradimais. Dabar atsigavo ir netgi jau gali vairuoti automašiną.

M. Palevičienė tebegyvena savo tuose pačiuose namuose, kuriuose mirė jos vyras Mike Palevičius. Žinoma, vienai nėra smagu, dažnai tenka paliūdėti velionio vyro.

Nellie

M. KIRSTUKIENĖ PERŽENGĖ PER 90 METŲ

Visi atsimename savo laiku aktyviai veikusių organizacijose Mary Kirstukienę, dabar gyvenančią Naperville, Ill., pas dukrą. Kovo 22 dieną draugė Kirstukienė minėjo savo 92-ąsias gimimo metines.

Kaip ji sakosi, esanti padaryta iš gumos. Kiek kartų yra kritusi, bet nė karto tragiškai nesusižeidusi. Tik vieną kartą kiek sunkiau susižeidė, kad trijose vietose perlaužtą ranką tebeturi surakintą ir dabar.

Pas dukrą gyvendama nenuobodžiauja. Jos adresas: Mary Kirstukas, 24 West 475 Hellington St., Naperville, Ill. 60540.

KETINA VĒL VYKTI Į LIETUVĄ

Gyvenanti New Kensington, Pa., Gail Barkus praeitą vasarą su "Vilnės" skaitytojų turistine grupe buvo nuvykus į Lietuvą liepos mėnesį, kai mudu su Louis irgi ruošėmės vykti. Si jos kelionė buvo ketvirta, šiemet vėl ruošiasi vykti.

Praeitą vasarą Gail Barkus nuvykus į Lietuvą susitiko su savo broliu, seseria ir kitais giminėmis. Sako, buvo vienas sėkmingiausių jos apsilankymų Lietuvoje. Tenka laukti, kad šiemet irgi bus sėkminga. Kaip praeitą vasarą, taip ir šiemet, "Vilnės" skaitytojų turistinės grupės Lietuvoje pabuvos po dešimt dienų. Pirmą grupę išvyks apie liepos 12 dieną, antrą—rugpjūčio 16 dieną. Vadinasi, į Lietuvą vykti bus ir laiko pasirinkimas.

Nellie

A. STAŠKUS PERSIKĖLĖ PAS DUKRĄ

Buvusi cicerietė ir plačiai žinoma čikagietė Antanina Staškienė po paralyžiaus priepuolio pasiliko gyventi savo apartamente, Mountain View, Cal. Kaip ligonė, buvo prižiūrima Senior Day Health Care ir dukterų Eleanor Claras, nuo jos gyvenančios už pusantrų mylių, ir Frances Lawrence, gyvenančios už 26 mylių.

Dukros matydamos, kad motinai gyventi vienai apartamente, nors ir stropiai prižiūrimai, darosi vis sunkiau, sutarė ją perkelti gyventi pas dukrą Eleanorą Claras į Palo Alto, Cal. Norintiems su Staškienė susisiekti jos adresas dabar yra: Mrs. A. Staškus, c/o Mrs. E. Claras, 235 Greenmeadow Hay, Palo Alto, Cal. 94306.

Nellie

PRIMINIMAS ROSELANDO LIETUVIŲ MOTERŲ KLUBO NARĖMS

Šiuomi dar kartą noriu priminti, kad Roselando Lietuvių Moterų klubo narių pirmas šių metų susirinkimas įvyks balandžio 5 d., 12:30 val. dieną Anielės salėje, 4500 So. Talman Ave. Pilnai suprantu, kad esame vienos antrų išsiilgusios, nes turėjome ilgoką susirinkimų pertrauką.

Prašau visas nares atsilankyti ir rūpestingai aps. arstyti klubą liečiančius klausimus:

Sekr. J. Urmonienė

Mirė Mary Miller

Buvusi čikagietė, o pastaruosius keliolika metų gyvenusi New Buffalo, Mich., Mary Miller mirė 1982 metais vasario 17 d., sulaukusi 84 m. a. Velionė palaidota vasario 19 d. Lietuvių Tautinėse kapinėse prie pirmo vyro Antano Pašilio.

Laidotuvėmis rūpinosi jos velionio vyro Thomas Miller giminaičiai Joseph ir Dorothy Skudas iš Flint, Mich.

Velionė, kaip ir jos vyras, buvo pažangios minties, skaitė "Vilni". Priklausė prie Amerikos Lietuvių Moterų Kultūros draugijos ir šiaip gražiai paremdavo darbininkiška judėjimą. Iki jėgos leido, dalyvavo suveigose.

Gaila, kad mus apleido visiems laikams. Lai bus jos kilnus atminimas mūsų visų neužmirštas, o gražūs darbai geru pavyzdžiu liksiuose gyventi. Frances Jordan

A. PAULIUKIENĖ IŠVYKO Į FLORIDĄ

Kultūrietių susirinkime pasigedome drg. Alicijos Pauliukienės. Pasiteiravau pas drauges ir sužinojau, kad ji tą dieną, kovo 16, išvyko į Largo, Fla. Kartu vyko sūnaus ir dukros šeimos. Jie žadėjo pasisvečiuoti Floridoje kelias savaites.

Linkėtina mūsų darbščiajai kultūrietei ir jos šeimai praleisti laiką šiltoje ir saulėtoje Floridoje nuotaikingai, su nauja energija grįžti į Čikagą ir stoti prie organizacinio darbo.

Kultūriete

SIRGULIUOJA KLUBIETĖS

Iš drg. Mary Tampkins sužinojau, kad veik visas mėnuo ji blogai jaučiasi ir niekur iš namų negali išeiti. Bet pastarosiomis dienomis jaučiasi geriau. Reikia tikėtis, kad pavasarį orui atšilus grįš sveikata ir vėl mes matysime ją susirinkimuose.

Taipgi nesveikuoja drg. Agotėlė Drušėikienė, ji nusiskundė, kad dėl sveikatos ji negalėjo dalyvauti "Vilnės" vadininkų bankete.

Apgailstavau ir aš, kad negalėjau dalyvauti bankete, nors sveikata negalio skūstis. Dukros šeimai išvykus atostogų, dabojau jų namus. Nelaimė, sekmadieniais toje apylinkėje nekursuoja autobusai. Paprašiau V. ir P. Gaidam, kad važiuodami mane paimtų ir nuvežtų į banketą. Jau buvau pasiruošusi ir laukiau jų. Tik suskambėjo telefonas ir Petras pranešė, kad staiga rimtai susirgo miela Vandutė ir jie prie geriausių norų negali važiuoti į banketą. Tad teko ir man likti namie.

Kovo 11 d. paskambinau Vandutei ir sužinojau, kad jos sveikata taisosi, bet kol kas turi būti namuose. Reikia tikėtis, kad greitai laiku miela solistė sveiksta ir vėl galėsime klausytis ir gėrėtis jos gražiu ir žaviu balseliu.

Linkiu visoms ligonėms greitai pasveikti.

J. Urmonienė

U. JUODAITIENEI NEBETOLI 90 METŲ

Susirinkimuose, suėjimuose bei parengimuose jau kelintą kartą nebeatome Uršulės Juodaitienės, savo laiku daug aukojusios laiko parengimų virtuvėse gaminant maistą ir organizuojant rengimus. Būdavo parengimo išvakarėse ją visuomet matydavome "Vilnės" patalpų virtuvėje ruošiantis ir sielojantis ar parengimas pavyks.

Šią žiemą jos beveik nebeatyti. Viena buvo sušlubavusi jos sveikata, o antra ir žiaurus žiemos oras pusėtinai jai trukdo atvykti. Be to, U. Juodaitienė jau gilaus amžiaus moteris. Ateinantį liepos mėnesį ji minės savo 89-ąsias gimimo metines. Po metų bus jau 90 metų amžiaus.

Pasigendame Uršulės Juodaitienės ir linkime jai geros sveikatos ir sveikai sulaukti savo gimtadienio.

Nellie

SERGA JOE KENSTON-KENSTAVIČIUS

Plačiai žinomas buvęs Čikagos pažangių lietuvių chorų mokytojas Juozas Kenstavičius yra pusėtinai sunegalavęs, net penkias savaites turėjo pagulėti ligoninėje. Jam kažkas yra su koja, net ir išėjus iš ligoninės vargiai begali paeiti. Manoma, negerumai į koją įsimetė nuo athricio, kurį jis turi jau seniai stuburkaulyje.

Juozas jau pensininko metų žmogus, bet į pensiją eiti negalvoja. Kiek įsimetusi į koją liga leidžia, vis dar dalį laiko dirba. Atliekamu laiku kasdien vieną valandą repetuoja smuiku, kad pirštai ir klausla neatprastų.

Nellie

Mirė lietuviai

Vasario 27 d. mirė Juozas Rūbas, gimęs Lietuvoje, Pajevonio parap., Būdviečių kaime. Amerikoje išgyveno 33 metus.

Vasario 27 d. mirė Ona Mickevičienė-Kulvinskaitė, gimusi Lietuvoje, Vilkaviškio apskrityje ir parapijoje. Amerikoje išgyveno 32 metus.

Vasario 27 d. mirė Katherine Ullis, sulaukusi 89 metų, gimusi Lietuvoje, Vaišvilčių parap., Upytės kaime.

Vasario 28 d. mirė Kostas Jarošius, gimęs Lietuvoje. Amerikoje išgyveno 32 metus.

Kovo 4 d. mirė Arnoldas A. Alekna, gimęs Lietuvoje. Amerikoje išgyveno 33 metus.

Kovo 5 d. mirė Leroy H. Dachota, sulaukęs 57 metų, gimęs Chicagoje.

Kovo 6 d. mirė Jadvyga Vaičiulytė, gimus Lietuvoje. Amerikoje išgyveno 32 metus.

Kovo 10 d. mirė Joana Kivilytė-Ivaškienė, sulaukusi 74 metų, gimusi Lietuvoje, Sialiu apskr., Sekščiuose. Amerikoje išgyveno 33 metus.

MIRUS

Mary Miller

Reiškiame gilią užuojautą velionės J. ir D. Skudams ir kitiems artimiesiems bei draugams. Žinokite, kad ir mes kartu liūdime netekusios mielos draugijos narės.

AMERIKOS LIETUVIŲ MOTERŲ
KULTŪROS DRAUGIJA, VALDYBA ir NARĖS

DETROIT, MICHIGAN

Mirus

Petronelei Z. Walantis

Reiškiame širdingą užuojautą velionės sūnui George Grice, Toms River, New Jersey, jo šeimai, visiems giminėms, draugams bei pažįstamiems.

DETROITO MOTERŲ PAŽANGOS KLUBAS

DETROIT, MICHIGAN

Mirus

Agnes Katis

[AGOTA NAUJOKIŪTĖ ANSKAITIENĖ]

Reiškiame širdingą užuojautą velionės dukrelei Nellie Anskaitėi Erickson, sūnui Broniui Katis, anūkei Diana C. Herrick ir jos šeimai, dukterėčiai Frances Birštoniūtei Berger ir jos šeimai, visiems giminėms Amerikoje ir Tarybų Lietuvoj, draugams bei pažįstamiems.

DETROITO MOTERŲ PAŽANGOS KLUBAS